

Hansti Duniya (Punjabi)

♦ Vol. 45 ♦ No. 08 ♦ August 2021

ਹੰਸਤਾ ਦੁਨੀਆ

₹15/-

04

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

• Vol.- 45 • ਅੰਕ - 08 • ਅਗਸਤ 2021 • Pages : 52
(ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਪੜ੍ਹ੍ਹਕਾ)

Also published in Hindi, English & Marathi

Printer & Publisher C.L. Gulati, on behalf of Sant Nirankari Mandal, Delhi-9, printed at M.P. Printers, B-220, Phase-II, NOIDA - 201305 (UP) & published at Sant Nirankari Satsang Bhawan, Sant Nirankari Colony, Delhi-110009

Managing Editor : Sulekh Singh 'Sathi'

Editor (Honorary)

Sulekh Singh 'Sathi'

Email: editorial@nirankari.org

Ph.: 011-47660200

Fax: 011-27608215

Website: www.nirankari.org
kids.nirankari.org

Subscription Value

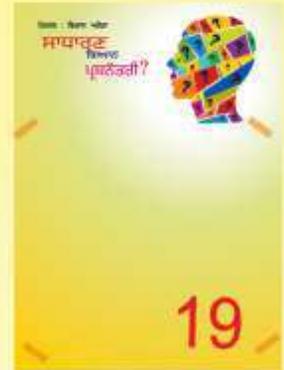
Country	1 Year	3 Years	5 Years	11 Years
India/Nepal	₹ 150	₹ 400	₹ 700	₹ 1500
U.K.	£15	£40	£70	£150
Europe	€20	€55	€95	€200
USA	\$25	\$70	\$120	\$250
Canada/Australia	\$30	\$85	\$140	\$300

Other Countries

Equivalent to U.S. Dollars as mentioned above.

16

19

ਸਤੰਭ

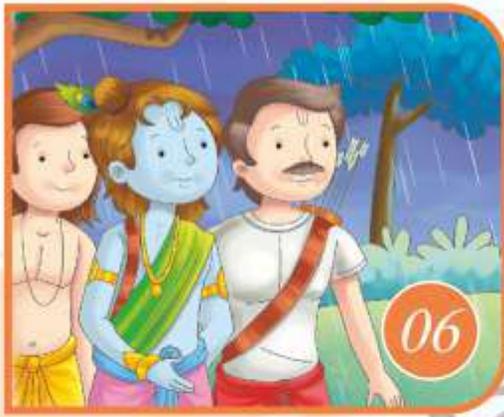
ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ	04
ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ	10
ਰਸਾ-ਖੇਡਾ	16
ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ	19
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?	27
ਰੰਗ ਭਰੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ	38
ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ	42
ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਰਖ	50

ਚਿੱਤਰਕਥਾਵਾਂ

ਕਿੱਟੀ ਦਾਦਾ ਜੀ	20
	46

ਕਹਾਣੀਆਂ

ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਕੀੜਾ	
- ਡਾ. ਪਰਸੂਰਾਮ	06
ਪਰੀਆਂ ਅਤੇ ਤਾਲਾਬ	
- ਦਿਨੇਸ਼ ਦਰਪਣ	12
ਦੀਪਕ ਅਤੇ ਆਲੋਕ	
- ਰਾਜੇਸ਼ ਅਰੋੜਾ	24
ਕੱਛੂਆ ਜਿੱਤ ਗਿਆ	
- ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਰਮਾ	28
ਆਤਮ-ਸ਼ਕਤੀ	
- ਗੌਰੀ ਸ਼ੰਕਰ	32
ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ	
- ਬਲਤੇਜ ਕੋਮਲ	35
ਅਕਲਮੰਦ ਲੜਕਾ	
- ਪੁਸ਼ਕਰ	40
ਬੋਲੀ ਤੇ ਕਾਬੂ	
- ਰਾਮਕੁਮਾਰ ਸੇਵਕ	44

ਗੀਤ-ਕਵਿਤਾਵਾਂ

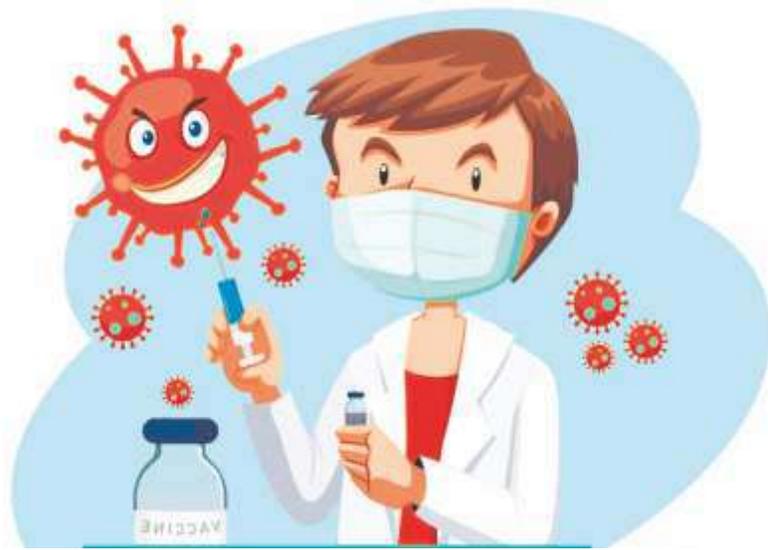
ਤਿਰੰਗਾ ਉਚੋਂ ਲਹਿਰਾਏ	
- ਸੁਰਿੰਦਰ ਰੰਧਾਵਾ	05
ਸੋਹਣੀਏ ਰੱਖੜੀਏ	
- ਸੁਰਜੀਤ ਕੇਵਲ	11
ਪਤੰਗ	
- ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਲਮ	18
ਮਹਾਨ	
- ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹਰਮਨ	26
ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ	
- ਗਫੂਰ ਸਨੇਹੀ	34
ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਜਸ਼ਨ	
- ਸੁੰਦਰਪਾਲ ਪ੍ਰੇਮੀ	37
ਰੱਖੜੀ	
- ਬਲਵਿੰਦਰ ਗੁਰਦਾਸ ਪੁਰੀ	43

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ

ਫਾਲਸਾ	
- ਡਾ. ਵਿਨੋਦ ਗੁਪਤਾ	09
ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ	
- ਕਿਰਣ ਬਾਲਾ	14
ਦਹੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗੁਣ ਹਨ	
- ਅਨੀਤਾ ਜੈਨ	30
ਖੋਜ ਅਤੇ ਖੋਜੀ	
- ਊਸ਼ਾ ਸਭਰਵਾਲ	33
ਪੇਂਗੁਇਨ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਸੰਸਾਰ	
- ਦੀਪਾਸੂ ਜੈਨ	38
ਆਉ ਜਾਣੀਏ - ਤਾਤਯਾ ਟੋਪੋ	
- ਰਜਨੀ ਮਿਸ਼ਰਾ	45

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਤੋਂ

ਪਿ ਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ! ਅਗਸਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਬਾਦ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੇਸ਼ਵਾਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਖੁਲੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਸਾਹ ਲੈਣ ਦਾ ਸੁਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕੇ ਸਨ। ਬੱਚਿਓ ! ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਅਤੇ ਘਾਲਣਾਵਾਂ ਘਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਕਿੰਨੇ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇਣੇ ਪਏ ਹਨ ਇਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ। ਇਸਦੀ ਸੰਭਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਿਆਂ 74 ਵਰ੍ਹੇ ਬੀਤ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੀਆਂ ਹਨ ਖਾਸਕਰ ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਣ। ਅਨੇਕਾਂ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਕਡਾਊਨ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਇਸ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਮ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੈਕਸੀਨ ਲਗਵਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋ ਬੱਚਿਓ ! ਸਾਡੀ ਸੱਭ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਾਇਡਲਾਈਨਜ਼ (ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ) ਦੀ ਪਾਲਨਾ

ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ ਤਾਂਕਿ ਇਸ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਸਕੀਏ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਜੀਅ ਸਕੀਏ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਆ ਜਾ ਸਕੀਏ। ਸੱਚਮੁਚ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਨ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਇਕਜੁਟਤਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ! ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਰੱਖੜੀ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਗੁੱਟਾਂ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਅਪਣੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰੱਖੜੀ ਬੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਭਰਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਭੈਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਦੀ ਪਿਛੋਕੜ ਸੰਬੰਧੀ ਅਨੇਕਾਂ ਕਥਾਵਾਂ ਹਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਮੰਨ ਕੇ ਇਸਨੂੰ ਮਨਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰ ਆਸ ਹੈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ।

ਸੋ ਬੱਚਿਓ ! ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਮਨਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਿਲਜੁਲ ਕੇ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

✍ ਸੁਲੇਖ 'ਸਾਥੀ'

sulekh.sathi@nirankari.org

ਤਿਰੰਗਾ ਉੱਚਾ ਲਹਿਰਾਏ

ਝੰਡਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰਾ,
ਤਿਰੰਗਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉੱਚਾ ਲਹਿਰਾਏ।

ਗੌਰਵ ਹੈ ਇਹ ਮਾਤਭੂਮੀ ਦੀ,
ਜਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨ ਵਧਾਏ।

ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਰੰਗ ਕੇਸਰੀਆ,
ਰਣਵੀਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀ।

ਹੇਠਾਂ ਹਰਾ ਰੰਗ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ,
ਅਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ।

ਵਿਚਕਾਰ ਉਜਲਾ ਰੰਗ ਸਫੇਦ,
ਹਰ ਮਨ ਨੂੰ ਸੁਖ ਪਹੁੰਚਾਏ।

ਸ਼ਿਖਰਾਂ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ,
ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਸੋਭਾ ਪਾਏ।

ਸਾਗਰ ਦੇ ਸੀਨੇ ਤੇ ਚਲਦੀਆਂ,
ਬੇੜੀਆਂ ਤੇ ਲਹਿਰਾਏ।
ਜਿਉਂ ਲਹਿਰਾਵਣ ਤਿੰਨੇ ਸੈਨਾਵਾਂ,
ਹਰ ਕੋਈ ਉੱਚ ਲਹਿਰਾਏ।

ਉੱਚਾ ਸਦਾ ਉਠਾਵਾਂਗੇ ਅਸੀਂ,
ਝੁਕਣ ਜਗ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ।

ਬੁਰੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰੇ ਜੇ ਕੋਈ,
ਸਬਕ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਦੇਣਾ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤਿਰੰਗਾ,
ਹਮੇਸ਼ਾ ਉੱਚਾ ਉਠਦਾ ਜਾਏ।

□ ਡਾ: ਪਰਸੂਰਾਮ ਸੁਕਲ

ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਕੀੜਾ

ਇਕ ਵਾਰ ਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਬਲਰਾਮ ਅਤੇ ਸਾਤਿਯਕਿ ਜੰਗਲ ਘੁੰਮਣ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸੇਵਕ ਅਤੇ ਸੈਨਿਕ ਵੀ ਸਨ। ਘੁੰਮਦੇ-ਘੁੰਮਦੇ ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਗਈ। ਅਚਾਨਕ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ ਤੂਫਾਨੀ ਹਵਾਵਾਂ ਚੱਲਣ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਾਧਾਰ ਵਰਖਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਭੱਜੇ। ਇਸ ਭੱਜਦੌੜ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨੋਂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਅਤੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੜ ਗਏ।

ਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਬਲਰਾਮ ਅਤੇ ਸਾਤਿਯਕਿ ਇਕੱਠੇ ਸਨ। ਜਦ ਤੂਫਾਨ ਅਤੇ ਵਰਖਾ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਏ ਤਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਘਿਰ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਤਿੰਨੋਂ ਜੰਗਲ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸਨ। ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਰਾਹ ਲੱਭਣਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੰਤ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਾਤ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕੀਤਾ।

ਜੰਗਲ ਹਿੰਸਕ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਸੀ। ਅੰਤ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਹ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਨਾਲ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਪਹਿਰਾ ਦਏਗਾ ਅਤੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਆਰਾਮ ਕਰਨਗੇ।

ਰਾਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਹਿਰ ਬਾਕੀ ਸਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਤਿਯਕਿ ਪਹਿਰੇ ਤੇ ਖੜੇ ਹੋਏ

ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਅਤੇ ਬਲਰਾਮ ਭੂਮੀ ਤੇ ਹੀ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਦੋਵੇਂ ਬਹੁਤ ਥੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ।

ਸਾਤਿਯਕਿ ਨੂੰ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਹੀ ਪਲ ਬੀਤੇ ਸਨ ਕਿ ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਰਾਖਸ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ।

ਸਾਤਿਯਕਿ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਗਏ।

ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਰਾਖਸ਼ ਬੋਲਿਆ- "ਸਾਤਿਯਕਿ! ਅਗਰ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਜੀਵਿਤ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।"

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਤਿਯਕਿ ਨੂੰ ਕ੍ਰੋਧ ਆ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰਾਖਸ਼ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਲਈ ਲਲਕਾਰਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਾਰ ਕੀਤਾ।

ਰਾਖਸ਼ ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਬਲਕਿ ਸਾਤਿਯਕਿ ਦੇ ਵਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਬਲ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਧਾਰਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਾਤਿਯਕਿ ਤੇ ਝਪਟਿਆ।

ਸਾਤਿਯਕਿ ਸਾਵਧਾਨ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਰਾਖਸ਼ ਦੇ ਵਾਰ ਤੋਂ ਸੰਭਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਅਤੇ ਡਿਗ ਪਏ।

ਰਾਖਸ਼ ਦੂਰ ਖੜਾ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਖਸ਼ ਦੇ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਸਾਤਿਯਕਿ ਦਾ ਕ੍ਰੋਧ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਰਾਖਸ਼ ਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤਾ।

ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਸਾਤਿਯਕਿ ਦੇ ਵਾਰ ਦਾ ਰਾਖਸ਼ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦਾ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਬਲ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਗਿਆ।

ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਦ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਯੁਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਖਸ਼ ਜਦ ਸਾਤਿਯਕਿ ਨੂੰ ਪਟਕਦਾ ਤਾਂ ਸਾਤਿਯਕਿ ਨੂੰ ਗਹਿਰੀ ਚੋਟ ਲੱਗਦੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਦ ਸਾਤਿਯਕਿ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਰਾਖਸ਼ ਨੂੰ ਪਟਕਦੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਬਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਜਾਂਦਾ।

ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਯੁਧ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਇਕ ਪਹਿਰ ਬੀਤ ਗਿਆ।

ਅਚਾਨਕ ਰਾਖਸ਼ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਾਤਿਯਕਿ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਵੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੰਤ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਲਰਾਮ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ ਅਤੇ ਸੌਣ ਚਲੇ ਗਏ।

ਬਲਰਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਪਹਿਰਾ ਟਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਹੀ ਪਲ ਬੀਤੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਉਹੀ ਰਾਖਸ਼ ਫਿਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬਲਰਾਮ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ - " ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਜੀਵਿਤ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। "

ਬਲਰਾਮ ਬੜੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕ੍ਰੋਧ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗਧਾ ਨਾਲ ਰਾਖਸ਼ ਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤਾ।

ਸਾਤਿਯਕਿ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬਲਰਾਮ ਦੇ ਵਾਰ ਦਾ ਵੀ ਰਾਖਸ਼ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਬਲਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਬਲ ਵਧ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਰਾਖਸ਼ ਨੇ ਬਲਰਾਮ ਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤਾ। ਬਲਰਾਮ ਲੜਖੜਾ ਗਏ।

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਦ ਦੋਨਾਂ ਵਿੱਚ ਯੁਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਖਸ਼ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀ ਸੀ। ਉਹ ਬਲਰਾਮ ਨੂੰ ਪਟਕਦਾ ਤਾਂ ਬਲਰਾਮ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਚਟਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜਦ ਬਲਰਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਰਾਖਸ਼ ਨੂੰ ਪਟਕਦੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦਾ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਬਲ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਜਾਂਦਾ।

ਬਲਰਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਰਾਖਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਲੜਦੇ-ਲੜਦੇ ਇਕ ਪਹਿਰ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਾਤਿਯਕਿ ਦੇ ਵਾਂਗ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਧਰ ਦੂਸਰਾ ਪਹਿਰ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਹੀ ਰਾਖਸ਼ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬਲਰਾਮ ਵੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਵੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੰਤ ਸ੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਨੂੰ ਜਗਾ ਕੇ ਉਹ ਸੌ ਗਏ।

ਸ੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਆਪਣੀ ਬੰਸੀ ਕੱਢੀ ਅਤੇ ਵਜਾਉਣ ਲਗੇ।

ਅਚਾਨਕ ਉਹੀ ਰਾਖਸ਼ ਫਿਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ।

ਉਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਨੂੰ ਬੰਸੀ ਵਜਾਉਂਦੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਭਿਆਨਕ ਹਾਸਾ ਹੱਸਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ - "ਕ੍ਰਿਸ਼ਣ! ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਜੀਵਿਤ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। "

"ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇਵਾਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕੀ ਕਰੇਗਾ?" ਸ੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ।

“ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰਾਂਗਾ।” ਰਾਖਸ਼ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਚੀਕਿਆ।

“ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਹੋਏਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਇਕ ਪਹਿਰ ਸਮਾਂ ਵੀ ਕਟ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਯੁਧ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਫੁਰਤੀ ਵੀ ਆ ਜਾਏਗੀ।” ਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਰਾਖਸ਼ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ।

ਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਣ ਨਾ ਤਾਂ ਰਾਖਸ਼ ਦਾ ਆਕਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਬਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਨਾਲ ਭਿੜ ਗਿਆ।

ਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਰਾਖਸ਼ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਜਦ ਰਾਖਸ਼ ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦੇ।

ਇਸ ਦਾ ਰਾਖਸ਼ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਆਕਾਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਲ ਵੀ ਘਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਹੀ ਸਮੇਂ ਬਾਦ ਉਹ ਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਦੇ ਗੋਡੇ ਤੋਂ ਵੀ ਛੋਟਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਹਾਲਾਂ ਵੀ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਰਾਖਸ਼ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਯੁੱਧ ਲਈ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅਚਾਨਕ ਰਾਖਸ਼ ਇਕ ਕੀੜੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਉਠਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੀਤਾਮਬਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਬਲਰਾਮ ਅਤੇ ਸਾਤਿਯਕਿ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਲੱਗੇ।

ਤੀਸਰਾ ਪਹਿਰ ਵੀ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਬਲਰਾਮ ਅਤੇ ਸਾਤਿਯਕਿ ਉਠੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਸੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਨਸ-ਨਸ ਦੁਖ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਦੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਰਾਤ ਦੇ ਰਾਖਸ਼ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸੁਣਾਈ।

ਸਾਤਿਯਕਿ ਅਤੇ ਬਲਰਾਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਜੀ ਹੱਸਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਬੋਲੇ - “ਦਾਊ! ਉਹ ਰਾਖਸ਼ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਕ੍ਰੋਧ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਆਪ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਰਾਖਸ਼ ਦਾ ਆਕਾਰ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਲ ਵੀ ਵਧਿਆ। ਉਹ ਰਾਖਸ਼ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਕਾਬੂ ਰੱਖਿਆ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇਕ ਕੀੜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਿਆ।” ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੀਤਾਮਬਰ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਕੀੜਾ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ- “ਵੇਖੋ, ਇਹੀ ਹੈ ਉਹ ਰਾਖਸ਼। ਪਛਾਣੋ ਇਸਨੂੰ। ਇਸੇ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਗਤੀ ਬਣਾਈ ਹੈ।

ਲੇਖ : ਡਾ: ਵਿਨੋਦ ਗੁਪਤਾ

ਫਾਲਸਾ

ਛੋਟੇ ਫਲ ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਗੁਣ

ਕ ਦਰਤ ਨੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਫਾਲਸਾ। ਅਕਾਰ ਵਿੱਚ ਭਲੇ ਹੀ ਇਹ ਛੋਟਾ ਹੋਵੇ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਗੁਣ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਫਲਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਘੱਟ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਹਿੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਖਾਣ ਵਿੱਚ ਸਵਾਦੀ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਦਵਾਈ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਹੈ ਫਾਲਸਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪੋਸ਼ਿਕ ਤੱਤ, ਖਣਿਜ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਆਦਿ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹਿਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਫਾਲਸੇ ਦਾ ਸੇਵਨ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਭਰਪੂਰ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਅਤੇ ਫਾਸਫੋਰਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਟਾਮਿਨ ਸੀ ਹੋਣ ਦੀ ਵਜਾ ਨਾਲ ਇਹ ਸਕਰਵੀ ਰੋਗ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਜਖਮ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਸੂੜਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਵੀ ਫਾਲਸਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਦੀ-ਜੁਕਾਮ ਤੋਂ ਵੀ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਫਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਗੁਣ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਰੋਗਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਫਾਲਸੇ ਵਿੱਚ ਫਾਈਬਰ ਯਾਨੀ ਰੇਸ਼ੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਬਜ਼ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਦਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਰੇਸ਼ੇ

ਆਂਤੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਮਲ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ੀ ਵਰਗੇ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗਰਮੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਸ ਫਲ ਵਿੱਚ ਜਲ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਡਿਹਾਈਡ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਫਾਲਸੇ ਵਿੱਚ ਲੋਹਤੱਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਖੂਨ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਇਸ ਦੇ ਸੇਵਨ ਨਾਲ ਖੂਨ ਸਾਫ਼ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੇਟ ਸਬੰਧੀ ਰੋਗ ਜਿਵੇਂ ਅਪੱਚ, ਗੈਸ, ਐਸਟਿਡੀ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਫਾਲਸੇ ਦਾ ਜੂਸ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ।

ਫਾਲਸਾ ਬਲੱਡਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਨਾਰਮਲ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦਿਲ ਦੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਬਲੱਡਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਅਤੇ ਕੋਲੇਸਟ੍ਰਾਲ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਗੇ ਤਾਂ ਦਿਲ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹੇਗਾ।

ਅਗਰ ਭੋਜਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਅਰੁਚੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਾਲਸੇ ਵਿੱਚ ਸੇਧਾ ਨਮਕ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭੁੱਖ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਅਗਰ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਛਾਲੇ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਰੁੱਖ ਦੀ ਛਾਲ ਨੂੰ ਉਬਾਲ ਕੇ ਛਨੇ ਹੋਏ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਕੁਰਲਾ ਕਰੋ।

ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ

□ ਘੰਮੰਡੀਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਚਾਹ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੇਤਲੀ ਦੇ ਹੱਥੇ ਤੇ ਬੈਂਤ ਪੱਤੀ ਕਿਉਂ ਚੜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਉਤਰ : ਚਾਹ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੇਤਲੀ ਦੇ ਹੱਥੇ ਤੇ ਬੈਂਤ ਦੀ ਪੱਤੀ ਚੜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਬੈਂਤ ਗਰਮੀ ਦੀ ਇਨਸੁਲੇਟਰ ਹੈ। ਜਦ ਕੇਤਲੀ ਵਿੱਚ ਗਰਮ ਚਾਹ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਤਲੀ ਵੀ ਗਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਦ ਕੇਤਲੀ ਦੇ ਹੱਥੇ ਤੇ ਬੈਂਤ ਦੀ ਪੱਤੀ ਚੜਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਗਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬੈਂਤ ਵਿੱਚੋਂ ਗਰਮੀ ਦਾ ਸੰਚਰਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਤੁਸੀਂ ਕੇਤਲੀ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਫੜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲੱਕੜੀ ਜਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਫਰਸ਼ ਦੀ ਬਜਾਇ ਸੀਮੇਂਟ ਦਾ ਫਰਸ਼ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਡਾ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉਤਰ : ਲੱਕੜੀ ਜਾਂ ਮਿੱਟੀ ਗਰਮੀ ਦੀ ਕੁਚਾਲਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਲੱਕੜੀ ਜਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਫਰਸ਼ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਗਰਮੀ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਫਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਠੰਡਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸੀਮੇਂਟ ਗਰਮੀ ਦਾ ਸੁਚਾਲਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੀਮੇਂਟ ਦੇ ਫਰਸ਼ ਨੂੰ ਛੂੰਹਣ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਗਰਮੀ ਫਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਠੰਡਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਗਰਮ ਜਲਵਾਯੂ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਆਂ ਘਰਾਂ ਬਾਹਰੀ ਕੰਧਾਂ ਸਫੈਦ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਉਤਰ : ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਿਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਰੰਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਿਰਣਾਂ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਤੇ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਗਰਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗਰਮ ਜਲਵਾਯੂ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਰੀ ਕੰਧਾਂ ਸਫੈਦ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਹੀ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਫੈਦ ਰੰਗ ਤੇ ਜਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਿਰਣਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਪਰਾਵਰਤਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦੀਵਾਰਾਂ ਗਰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਸੋਹਣੀਏ ਰੱਖੜੀਏ

ਸੋਹਣੀਏ ਰੱਖੜੀਏ,
ਨੀ ਸੋਹਣੀਏ ਰੱਖੜੀਏ।

ਰੱਖੜੀਏ -
ਆਇਆ ਤਿਉਹਾਰ ਪਵਿੱਤਰ।
ਗੁੰਦਿਆ ਤੇਰੇ 'ਚ ਪਿਆਰ ਪਵਿੱਤਰ।
ਤੇਰੀ ਬੜੀ ਨੁਹਾਰ ਪਵਿੱਤਰ।
ਸੋਹਣੀਏ ਰੱਖੜੀਏ, ਨੀ ਸੋਹਣੀਏ ...

ਰੱਖੜੀਏ -
ਵੀਰ ਦੇ ਗੁੱਟ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਾਂ।
ਤੇਰਾ ਚਮਕਾਰਾ ਵੰਨ ਸਵੰਨਾ।
ਵੇਖ ਕੇ ਸੂਰਜ ਹੋ ਜਾਏ ਅੰਨਾ।
ਸੋਹਣੀਏ ਰੱਖੜੀਏ, ਨੀ ਸੋਹਣੀਏ ...

ਰੱਖੜੀਏ -
ਵਾਰੀ ਵੀਰ ਤੋਂ ਜਾਵਾਂ।
ਮਿੱਠਾ ਵੀਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਰਾਵਾਂ।
ਉਹਦੀ ਹਰਦਮ ਸੁੱਖ ਮਨਾਵਾਂ।
ਸੋਹਣੀਏ ਰੱਖੜੀਏ, ਨੀ ਸੋਹਣੀਏ ...

ਰੱਖੜੀਏ -
ਰੱਥ ਭਾਗ ਵੀਰ ਨੂੰ ਲਾਵੇ।
ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਟਿਕਾਵੇ।
'ਦੇਵਲ' ਭੈਣ ਦੇ ਬੋਲ ਪੁਗਾਵੇ।
ਸੋਹਣੀਏ ਰੱਖੜੀਏ, ਨੀ ਸੋਹਣੀਏ...

ਲੋਕ ਕਥਾ : ਦਿਨੇਸ਼ 'ਦਰਪਣ'

ਪਰੀਆਂ ਅਤੇ ਤਾਲਾਬ

ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਵਰਗ ਦੀ ਝੀਲ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸੁੰਦਰ ਪਰੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਅਤੇ ਕਿਰਿਆਕਲਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਅੱਕ ਕੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਆਉਣ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਾਣੀ ਪਰੀ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਚਾਹ ਕੇ ਵੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ।

ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਾਣੀ ਗੂੜੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਸੌ ਰਹੀ ਸੀ ਤਦੇ ਪੰਜਾਂ ਪਰੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜ ਕਮਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਵਟਾਇਆ ਅਤੇ ਝੀਲ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈਆਂ। ਫਿਰ ਸਫੈਦ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਡਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਈਆਂ। ਧਰਤੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪੰਜੇ

ਪਰੀਆਂ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਨੱਚਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਹਰੇਕ ਦਾ ਰੂਪ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਾਲਾ ਸੀ।

ਪਰੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਦਮ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਕਾਫੀ ਲੁਭਾਵਨਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਬੜੀ ਪਿਆਰੀ ਲਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਘੁੰਮ-ਘੁੰਮ ਕੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਤਦ ਸਵਰਗ ਤੋਂ ਸੁਨਹਿਰੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜੀ। ਇਸ ਘੰਟੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਸਵਰਗ ਦਾ ਦੁਆਰ ਬੰਦ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਘੰਟੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜੇ ਪਰੀਆਂ ਉਡ ਕੇ ਵਾਪਸ ਸਵਰਗਲੋਕ ਵਿੱਚ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਉਹ ਕਮਲ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਹ ਖਿੜਦੀਆਂ ਲਿਲੀਆਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਦਾ ਰੂਪ ਵੀ ਧਾਰਣ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਹੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਵਾਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਵਰਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ

ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਉਠੇ। ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਪੰਜੇ ਪਰੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਦੁੱਖੀ ਹੋਈਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਵਰਗ ਦੀ ਝੀਲ ਤੋਂ ਇਕ-ਇਕ ਕਲਸ਼ (ਘੜਾ) ਜਾਦੂਈ ਜਲ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਲੈ ਆਉਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਇਕ ਸਵੇਰੇ ਪੰਜੇ ਪਰੀਆਂ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜ ਸੁਨਹਿਰੀ ਘੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਦੂਈ ਜਲ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਵੱਲ ਚਲ ਪਈਆਂ। ਤਦ ਇਕ ਭਿਆਂਕਰ ਗਰਜਨਾ ਹੋਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਵੇਖਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਝੀਲ ਦੀ ਰਾਣੀ ਆਪਣੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਪਰੀਆਂ ਡਰ ਗਈਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਕਮਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਦਲ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਮਲ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਲੁਕ ਗਈਆਂ।

ਰਾਣੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਵੇਖ ਲਿਆ। ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੀਕੀ-ਚਿਲਾਈ ਤਾਂ ਪਰੀਆਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਰੂਪ ਕਮਲ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਰਾਣੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ - ਲੈ ਚਲੋ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਦੇ ਕੈਦਖਾਨੇ ਸੁੱਟ ਦਿਉ।

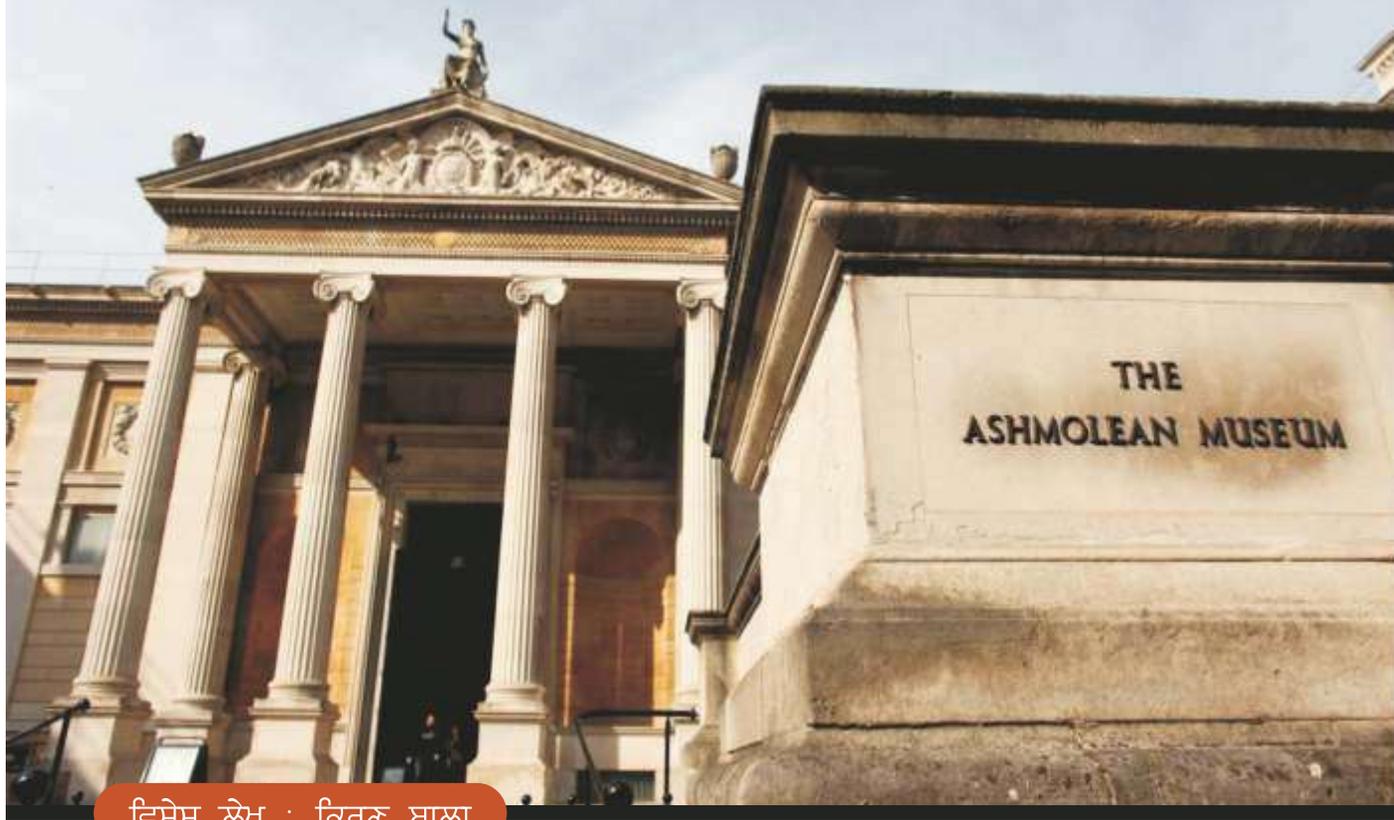
ਪੰਜੇ ਪਰੀਆਂ ਰਾਣੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਗਿੜਗਿੜਾਉਣ ਲੱਗੀਆਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਹੀ

ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿਉ। ਰਾਣੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸੁਨਹਿਰੇ ਘੜੇ ਅਤੇ ਜਾਦੂਈ ਜਲ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਉ।

ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਸੈਨਿਕ ਸੁਨਹਿਰੇ ਘੜੇ ਜੋ ਜਾਦੂਈ ਜਲ ਨਾਲ ਭਰੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਦੇ, ਪੰਜੇ ਪਰੀਆਂ ਦੌੜ ਕੇ ਭੱਜੀਆਂ। ਸੈਨਿਕ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜੇ। ਪਰ ਇਹ ਕੀ...? ਪੰਜਾਂ ਪਰੀਆਂ ਨੇ ਜਾਦੂਈ ਜਲ ਨਾਲ ਭਰੇ ਉਹਨਾਂ ਘੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਉਂ ਪੰਜਾਂ ਘੜਿਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਡੁੱਲਿਆ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਥੇ ਪੰਜ ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਮਿੱਠੇ ਜਲ ਵਾਲੇ ਤਾਲਾਬ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ ਘੜੇ ਟੁੱਟ-ਫੁੱਟ ਗਏ।

ਇਹ ਸਭ ਵੇਖ ਕੇ ਰਾਣੀ ਅੱਗ-ਬਬੂਲਾ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸਰਾਪ ਦਿੱਤਾ - "ਜਾਉ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਤਾਲਾਬ ਬਣ ਜਾਉ। ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਅਗਲੇ ਹੀ ਪਲ, ਪੰਜੇ ਪਰੀਆਂ ਤਾਲਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਆ ਗਈਆਂ। ਪੰਜਾਂ ਤਾਲਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮਲ ਦੇ ਫੁੱਲ ਖਿੜ ਗਏ। ਤਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤਕ ਪੰਜੇ ਪਰੀਆਂ ਪੰਜ ਤਾਲਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ : ਕਿਰਣ ਬਾਲਾ

ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ?

ਆਪ ਨੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਵੇਖੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਉਥੇ ਚਿੱਤਰ, ਅਦਭੁਤ ਵਸਤੂਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਵੀ ਹੋਏ ਹੋਵੋਗੇ। ਲੇਕਿਨ ਕੀ ਆਪ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ?

'ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਗ੍ਰੀਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ 'ਮਾਊਸਿਯਨ' ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਇਕਾਂਤ ਵਿੱਚ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੰਦਿਰ'।

ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਅਲੇਕਜ਼ੈਂਡਰੀਆ ਵਿੱਚ ਈਸਾ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਪਹਿਲਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਅਜਿਹੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨ ਯੰਤਰ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖੱਲਾਂ, ਹਾਥੀਦੰਦ ਆਦਿ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

19ਵੀਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ-ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਨੋਖੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਕੇਵਲ ਰਾਜਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਕੇ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਲਈ ਹੀ ਸਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਸਧਾਰਣ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਫ੍ਰਾਂਸ ਦੀ ਰਾਜ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਬਾਦ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਆਮ ਜਨਤਾ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਚੰਗੇ, ਵੱਡੇ ਭਵਨਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। 1830 ਵਿੱਚ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਬਰਲਿਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਫਾਲਟੇਸ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

★ ਆਧੁਨਿਕ ਢੰਗ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਆਕਸਫੋਰਡ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਸੰਨ 1679 ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਸੀ।

★ 1874 ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਅਮਰੀਕਨ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਆਫ ਨੈਚਰਲ ਹਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਹੋਣ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

ਅੱਜ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨ, ਕਲਾ, ਇਤਿਹਾਸ, ਪੁਰਾਤਵ, ਜਿਉਤਸ਼ ਵਿਗਿਆਨ ਆਦਿ ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਅਨੌਖੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ

ਰੋਟੀ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ :

ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਇਕ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਇਕ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਚੀਨਕਾਲ ਦੀ ਰੋਟੀ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਖਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਹਿਰਾ ਦੇ ਇਕ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਣਕ ਦੀ ਰੋਟੀ ਵੀ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਛੱਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਟੋਪੀਆਂ ਦਾ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ :

ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਸਟੱਟਗਾਰਡ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਛੱਤਰੀਆਂ ਦਾ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਛੱਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਨਮੂਨੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਧੁੱਪ ਅਤੇ ਵਰਖਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਛੱਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਛੱਤਰੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਹੈਮਬਰਗ ਵਿੱਚ ਟੋਪੀਆਂ ਦਾ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਹੈ ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ

ਘਾਹ ਦੇ ਟੋਪ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਧੁਨਿਕ ਫੈਸ਼ਨਦਾਰ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਟੋਪ ਇਥੇ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਤਲਵਾਰ ਅਤੇ ਚਾਕੂਆਂ ਦਾ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ :

ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਸਾਲਿੰਗੇਨ ਸ਼ਹਿਰ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਇਥੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਚਾਕੂਆਂ ਦਾ ਇਕ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ 400 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਚਾਕੂ, ਛੁਰੀਆਂ, ਤਲਵਾਰਾਂ, ਕੈਂਚੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਵਸਤੂਆਂ ਇੱਕਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਵਿੱਚ ਜਲਾਦ ਦੁਆਰਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖੰਡੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਧੁਨਿਕ ਤਲਵਾਰਾਂ ਜੋ ਸੈਨਿਕ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਦਾ ਵਿਲੱਖਣ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ।

ਮਾਪ-ਤੋਲ ਦਾ ਦੁਰਲਭ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ :

ਸਟੱਟਗਾਰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੇਲਿੰਜਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰੇਨ ਜੋਲਨ ਕਿਲੇ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਵਿੱਚ ਤੋਲ ਅਤੇ ਮਾਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਿਛਲੇ 4,500 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਉਪਕਰਣ ਹਨ। ਇਥੇ ਸੰਨ 1763 ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਪਹਿਲਾ ਪੇਂਡੂਲਮ ਮਾਪਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਨਾਲ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ।

ਖਟਮਲ-ਮੱਖੀ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ :

ਅਜਿਹੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਘ੍ਰਿਣਾ ਹੋਣ ਲਗੇ, ਪਰ ਪੱਛਮ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਅਸਚੈਫੇਨਬਰਗ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਟਮਲ-ਮੱਖੀਆਂ ਪਾਲਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਚੜਿਆ ਅਤੇ ਬਸ ਉਹ ਆਪਣੀ ਧੁਨ ਵਿੱਚ ਲਗ ਗਿਆ। ਜਦ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਖਟਮਲ-ਮੱਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਇੱਕਠੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਿਕ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਰਾਸ਼ਾ ਖੇਡਾਂ

ਰਾਮੂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਆਫਸਰ ਨੇ ਰਾਮੂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ -

ਤੂੰ ਤਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਹੀਨ ਹੈ, ਤੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਲੜ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਰਾਮੂ ਬੋਲਿਆ -

ਜੀ ਮੈਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਅੰਧ-ਧੁੰਧ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਪਤਨੀ : ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ?

ਪਤੀ : ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਪਤਨੀ : (ਬੇੜੀ ਦੇਰ ਬਾਦ) ਤਾਂ ਜਾਉ ਨਾ, ਖੜੇ ਕਿਉਂ ਹੋ?

ਪਤੀ : ਕਿਵੇਂ ਜਾਵਾਂ ਬਾਹਰ ਕੁੱਤਾ ਖੜਾ ਹੈ।

ਦੁੱਖੀ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਰਾਮ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ - ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਭਾਈ?

ਸ਼ਾਮ ਬੋਲਿਆ - ਕੀ ਦੱਸਾਂ

ਭਾਈ, ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਪਲਾਸਟਿਕ ਸਰਜਰੀ ਲਈ ਦੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਹਨੂੰ ਮੈਂ ਪਛਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਰਾਜੀਵ : ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੋ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤਕ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਕੱਲੂ : ਅੱਛਾ, ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਰੋੜਾਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਚਿੱਟੂ : ਉਸ ਦਿਨ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡਦੇ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸ਼ਾਟ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਰਸਕ ਵੀ ਭੱਜ ਖੜੇ ਹੋਏ।

ਪਿੰਕੂ : ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ?
ਚਿੱਟੂ : ਭਾਈ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਗੇਂਦ ਭੁੰਡਾਂ ਦੇ ਛੱਤੇ ਨਾਲ ਜਾ ਟਕਰਾਈ।

ਝ੍ਰਾਈਵਰ : ਮੈਡਮ, ਪੈਟ੍ਰੋਲ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਗੱਡੀ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਮੈਡਮ : ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਘਰ ਲੈ ਚਲੋ।

- ਰਵੀ ਕੁਮਾਰ

- ਗੁਰਮੀਤ

ਇਕ ਹਾਥੀ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਨਹਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਚੂਹਾ ਕਿਤੋਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਥੀ ਬਾਹਰ ਆਇਆ

ਤਾਂ ਚੂਹੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ - ਹੁਣ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਜਾ।

ਹਾਥੀ ਨੇ ਚੂਹੇ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਚੂਹਾ ਬੋਲਿਆ - ਮੈਂ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਨਿੱਕਰ ਪਾ ਕੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਹਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਲੇਖਕ : ਆਪ ਨੇ ਮੇਰਾ ਨਵਾਂ ਨਾਵਲ ਪੜਿਆ? ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਥਾਂ ਧੁੰਮ ਹੈ।

ਆਲੋਚਕ : ਐਨੀ ਫੁਰਸਤ ਕਿਹਨੂੰ ਹੈ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਐਨਾ ਰੁਝਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੜ ਸਕਦਾ।

ਲੱਕੀ : (ਆਪਣੇ ਮਾਮਾ ਨੂੰ) ਮਾਮਾ ਜੀ, ਆਪ ਕਿਵੇਂ ਨਹਾਉਂਦੇ ਹੋ?

ਮਾਮਾ : ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਨਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਲੱਕੀ : ਅੱਛਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਨਹਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਰੋਂਦੇ ਹੋ।

- ਗੁਰਚਰਨ ਆਨੰਦ

ਪਿਤਾ ਜੀ : ਬੇਟਾ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਨੰਬਰ ਮਿਲੇ ਹਨ?

ਬੇਟਾ : ਭਾਈ ਤੋਂ ਵੀਹ ਘੱਟ

ਪਿਤਾ ਜੀ : ਭਾਈ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਮਿਲੇ?

ਬੇਟਾ : ਵੀਹ।

ਰਾਹਗੀਰ : ਇਹ ਸੜਕ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਦੁਕਾਨਦਾਰ : ਇਹ ਸੜਕ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਚੋਟੀ ਘੱਟੇ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਪੋਸਟਮੈਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਹੈ?

ਉਮੀਦਵਾਰ ਬੋਲਿਆ -

ਸਗ! ਜੇਕਰ ਆਪ

ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਰੂਟ ਤੇ

ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ

ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ

ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ

ਚਾਹੀਦੀ।

ਰਾਜਕੁਮਾਰ : ਕਿਉਂ ਭਾਈ, ਇਹ ਟਮਾਟਰ ਤਾਜਾ ਹੈ ਨਾ?

ਦੁਕਾਨਦਾਰ : ਬਿਲਕੁਲ ਤਾਜਾ ਹੈ ਸਾਹਿਬ! ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹੀ ਵੇਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

- ਸਨੇਹਾ

ਪਤੰਗ

ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਏ ਪਤੰਗ।
ਅੰਬਰ ਵਿਚ ਜਦ ਜਾਏ ਪਤੰਗ।

ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਇਸ ਦੇ ਨੇ ਰੰਗ।
ਉਡਣ ਦੇ ਨੇ ਅਦਭੁਤ ਢੰਗ।

ਡੋਰ ਬਿਨਾ ਅਧੂਰੀ ਪਤੰਗ।
ਦੋਵੇਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸੰਗ।

ਅੰਬਰ ਛੂਹ ਕੇ ਜਦ ਕੱਟ ਜਾਏ।
ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਪਾਏ।

ਜੀਵਨ ਇਕ ਪਤੰਗ ਦੇ ਵਾਂਗੂੰ।
ਉਡਦੇ ਹੋਏ ਰੰਗ ਦੇ ਵਾਂਗੂੰ।

ਜੀਵਨ 'ਬਾਲਮ' ਪਤੰਗ ਦੇ ਵਾਂਗੂੰ।
ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮੰਗ ਦੇ ਵਾਂਗੂੰ।

ਜਦ ਤਕ ਅੰਬਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ ?

(ਸਭ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ 'ਗ' ਅੱਖਰ ਤੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੈਨ ਜਾਂ ਪੈਂਸਿਲ ਉਠਾਉ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਚਿੰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉੱਤਰ ਲਿਖਦੇ ਜਾਉ।)

- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1) ਦੁਆਪਰ ਯੁਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲਾ ਯੁਗ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2) ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3) ਸੰਨ 2012 ਦੀਆਂ ਔਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸ ਭਾਰਤੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਪਦਕ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4) ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5) ਦੁਰਯੋਧਨ ਨੇ ਕਰਣ ਨੂੰ ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6) ਚੀਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੌਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8) ਸ਼ਬਰੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9) ਪੈਨਸਲੀਨ ਦੀ ਖੋਜ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10) ਭਾਰਤੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਸੀਰਿਅਲ ਕਿਹੜਾ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11) ਪਾਰਸੀਆਂ ਦੇ ਪੂਜਾ ਸਥਲ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 12) ਸਮੁੰਦਰੀ ਉਦਯੋਗ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਿਸ਼ਾਖਾਪਟਨਮ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 13) ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਾਇਸਰਾਏ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14) ਮੇਘਾਲਿਆ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15) ਚੰਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕੌਣ ਸੀ?

(ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੰਨੇ ਤੇ ਵੇਖੋ)

ਕਿੱਟੀ

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ - ਅਜੈ ਕਾਲੜਾ

ਮੇਲੀ, ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਠੀਕ ਹੈ ਕਿੱਟੀ ਇਹ ਲੈ।

ਕੱਲ ਪੜਾਂਗੀ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਠੀਕ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਿੱਟੀ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ
ਕਿਤਾਬ ਫਟ ਗਈ ਸੀ।

ਕਿੱਟੀ ਤੂੰ ਮੇਲੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ
ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ?

ਕਿੱਟੀ ਬਹੁਤ ਹੀ
ਲਾਪਰਵਾਹ ਹੈ।

ਮੇਲੀ ਇਹ ਲੈ
ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ।

ਕਿੱਟੀ ਇਹ ਤਾਂ ਫਟੀ ਹੋਈ
ਹੈ। ਤੂੰ ਇਹਨੂੰ ਪਾੜ ਦਿੱਤਾ।

ਮੇਲੀ ਤੇਰੀ ਕਿਤਾਬ
ਕਿਵੇਂ ਫਟ ਗਈ?

ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕੁਝ
ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਇਹਨੂੰ ਕਿੱਟੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਲੈ ਗਈ
ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਿੱਟੀ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ
ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਫਟ ਗਈ ਹੈ।

ਚਿੱਟੂ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ
ਨੱਚਣ ਵਾਲਾ ਬਾਂਦਰ ਦੇ।
ਮੈਂ ਇਸ ਨਾਲ ਖੇਡਾਂਗੀ।

ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ
ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਕਿੱਟੀ, ਇਸ ਪਨੀਰ ਨੂੰ ਫਰਿੱਜ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦੇ।

ਹਾਲਾਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਫਰਿੱਜ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦੇਵਾਂਗੀ।

ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਵਿੱਚ ਪਨੀਰ ਨੂੰ ਚੂਹੇ ਖਾਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਕਿੱਟੀ, ਵੇਖ ਪਨੀਰ ਨੂੰ ਚੂਹੇ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੂੰ ਪਨੀਰ ਨੂੰ ਫਰਿੱਜ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ਤੂੰ ਐਨੀ ਲਾਪਰਵਾਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਕੀ ਹੈ ਮੰਸੀ, ਆਪ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਝੜਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ?

ਕਿੱਟੀ, ਵੇਖ ਐਨਾ ਲਾਪਰਵਾਹ ਹੋਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਏਗਾ।

ਮੰਮੀ, ਚਿੱਟੂ ਨੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਿਡਾਉਣਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਤੋੜ ਦੇਵਾਂਗੀ।

ਹਾਂ, ਤੇਰੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇੰਝ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਮੰਮੀ ਸਹੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਮੇਰੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੋਸਤੋ ਪਲੀਜ਼ ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿਉ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਕਦੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਿੱਟੀ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਬਾਂਦਰ ਦਾ ਖਿਡਾਉਣਾ ਲੈ ਲੈ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਖੇਡ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣਾ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਾਂਗੀ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੀ।

ਥੈਂਕ ਯੂ, ਚਿੱਟੂ।

ਕਿੱਟੀ ਜੇਕਰ ਤੈਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬ ਚਾਹੀਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਲੈ ਲੈਣਾ ਪਰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣਾ।

ਹਿੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅਗਸਤ 2021

ਦੀਪਕ ਅਤੇ ਆਲੋਕ

ਦੀਪਕ ਪੜਾਈ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਨਲਾਇਕ ਸੀ। ਹਰ ਜਮਾਤ ਉਹ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮਿਹਨਤ ਤੋਂ ਜੀਅ ਚੁਰਾਉਂਦਾ। ਸਦਾ ਆਲਸ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਉਸਦੇ ਮੰਮੀ-ਪਾਪਾ ਨੇ ਅੱਠਵੀਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਸਕੂਲ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਤਾਂਕਿ ਪੜਾਈ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਮਹੌਲ ਮਿਲੇ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਨਵੇਂ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਉਹੀ ਹਾਲ ਰਿਹਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਆਲੋਕ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਲੜਕਾ ਉਸਦੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਪੜਾਈ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸੀ। ਜਮਾਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਉਹਨੂੰ ਪੂਰਾ ਗਿਆਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਦੀਪਕ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹੋਈ। ਫਿਰ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਦੋਸਤੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈ। ਦੋਨੋਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ ਅਤੇ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਆਲੋਕ ਨੇ ਦੀਪਕ ਦਾ ਰਿਪੋਰਟ-ਕਾਰਡ ਵੇਖ ਲਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਆਲੋਕ ਬੋਲਿਆ, "ਦੀਪਕ! ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਤੂੰ ਪੜਾਈ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ।"

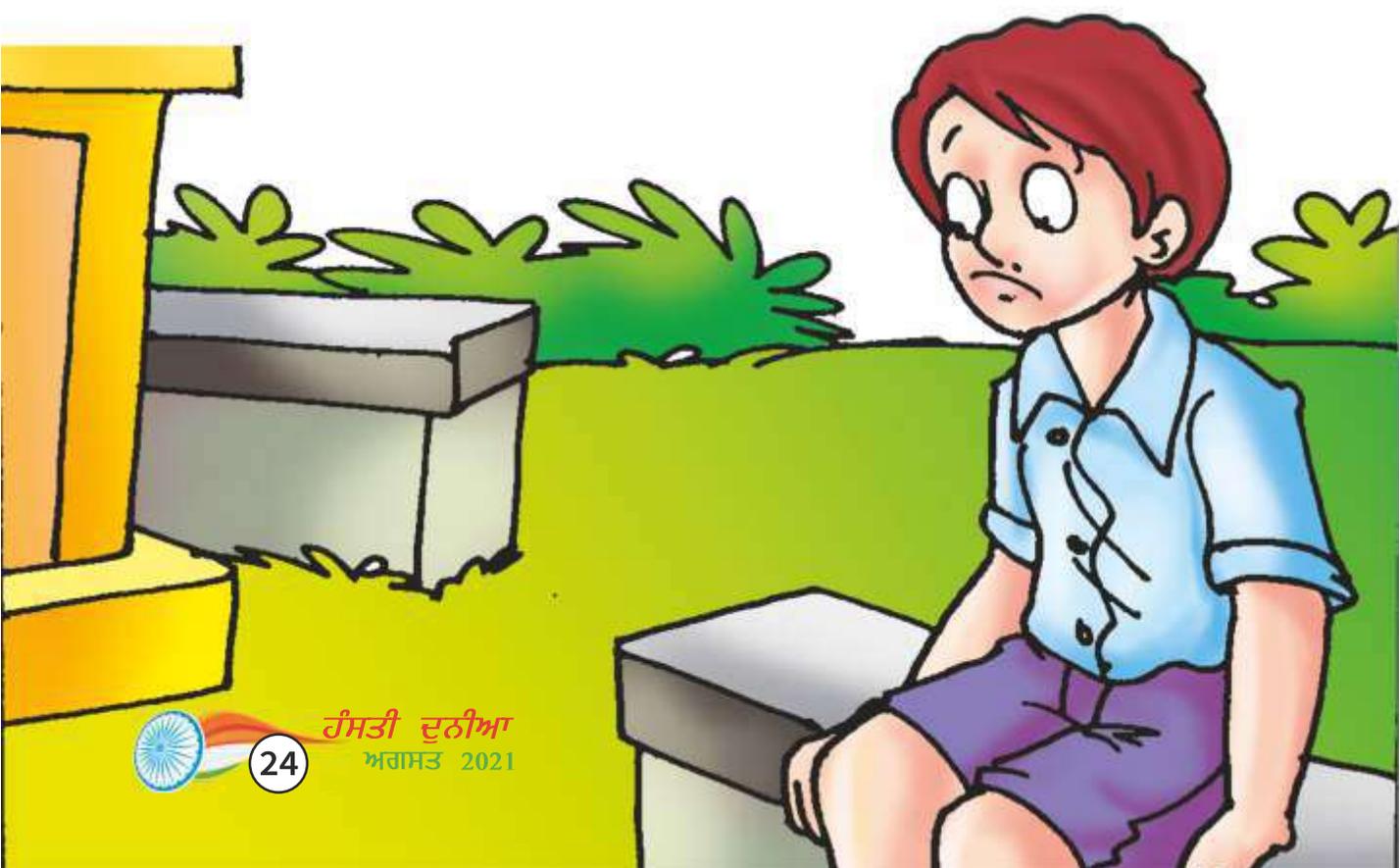
ਦੀਪਕ ਨੇ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ, "ਆਲੋਕ! ਕੀ ਕਰਾਂ? ਅੱਜ ਤਕ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਸਾਥੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।"

ਆਲੋਕ ਬੋਲਿਆ, "ਚਲੋ ਅੱਜ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੜਾਂਗੇ। ਮੈਂ ਪੜਾਈ ਵਿੱਚ ਤੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਾਂਗਾ।"

"ਠੀਕ ਹੈ।" ਦੀਪਕ ਨੇ ਵੀ ਹਾਮੀ ਭਰ ਦਿੱਤੀ।

ਦੋਵੇਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੜਨ ਬੈਠਦੇ। ਦੀਪਕ ਦਾ ਮਨ ਪੜਾਈ ਵਿੱਚ ਨਾ ਲੱਗਦਾ। ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬਹਾਨੇ ਬਣਾਉਂਦਾ।

ਅੱਠਵੀਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੋਈ। ਨਤੀਜਾ ਆਇਆ। ਆਲੋਕ ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਤ-

ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅੰਕ ਲੈ ਕੇ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦੀਪਕ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਬੜੀ ਮਾਯੂਸੀ ਹੋਈ।

ਸਕੂਲ ਦਾ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਉਤਸਵ ਆਇਆ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਆਲੋਕ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਬੜੀ ਸਰਾਹਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਖੂਬ ਤਾੜੀਆਂ ਵਜਾਈਆਂ। ਫਿਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ - ਬੱਚਿਆਂ! ਆਲੋਕ ਦਾ ਰਾਜ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਲੁਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰੰਤਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ

ਕਠਿਨ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਘਰਸ਼ ਹੀ ਜੀਵਨ ਹੈ ਅਤੇ ਆਲਸ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਦੀਪਕ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ, "ਅਗਰ ਮੈਂ ਵੀ ਕਠਿਨ ਮਿਹਨਤ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਆਲੋਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਵੀ ਸਨਮਾਨ ਹੋਏਗਾ।" ਬਸ! ਦੀਪਕ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਰੰਗ ਚੜ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ।

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ ਦੇ ਜਵਾਬ

1) ਕਲਯੁਗ	2) ਸਲਾਰਜੰਗ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ	3) ਗਗਨ ਨਾਰੰਗ
4) ਵਾਰੇਨ ਹੈਸਟਿੰਗ	5) ਅੰਗ ਦੇਸ਼	6) ਬੀਜਿੰਗ
7) ਨਿਰਵਾਚਨ ਆਯੋਗ	8) ਮਤੰਗ	9) ਅਲੈਗਜੈਂਡਰ ਫਲੇਮਿੰਗ
10) ਹਮ ਲੋਗ	11) ਸਿਨੇਗਾਗ	12) ਵਾਇਜੈਗ
13) ਲਾਰਡ ਕੇਨਿੰਗ	14) ਸ਼ਿਲਾਂਗ	15) ਨੀਲ ਆਰਮਸਟ੍ਰਾਂਗ

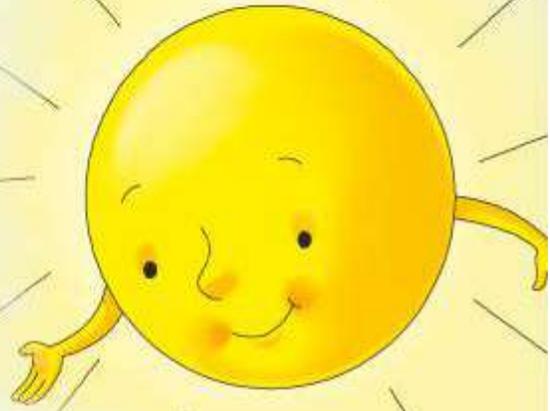
ਮਹਾਨ

ਇਕ ਮਾਨਵ ਬੋਲਿਆ ਸੂਰਜ ਨੂੰ, ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਮਹਨ ਹੋ,
ਸਭ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਉਰਜਾ ਦਿੰਦੇ, ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਹੋ।
ਇਕ ਘਾਟ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚ, ਗਰਮ ਬਹੁਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ,
ਗਰਮੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਪਸੀਨੇ, ਨਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਨਹਾਉਂਦੇ ਹੋ।

ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ ਮਾਨਵ ਸਾਗਰ ਨੂੰ, ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਮਹਾਨ ਹੋ,
ਬੱਦਲ ਵੀ ਜਲ ਲੈਂਦੇ ਤੁਹਾਥੋਂ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋ ਜਲ ਕੀ ਖਾਨ ਹੋ।
ਲੇਕਿਨ ਬਸ ਇਕ ਘਾਟ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚ, ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਗੁਣ ਹਨ ਸਾਰੇ,
ਜਲ ਤੁਹਾਡਾ ਪੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਖਾਰੇ।

ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ ਮਾਨਵ ਹਿਮਾਲਯ ਨੂੰ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਬੜੇ ਮਹਾਨ ਹੋ।
ਅਚਲ, ਅਡੋਲ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋ ਕਿੰਨੇ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਮੁਕੁਟ ਵਾਂਗ ਹੋ।
ਹਾਂ ਬਸ ਇਕ ਘਾਟ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚ, ਬਰਫ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਢੱਕੇ ਹੋ।
ਕੋਈ ਰੁੱਖ ਨਾ ਪੌਦਾ ਉਗਦਾ, ਬੇਜਾਨ ਜਿਹੇ ਬਿਲਕੁਲ ਤੁਸੀਂ ਪਏ ਹੋ।

ਫਿਰ ਤਿੰਨੋਂ ਬੋਲੇ ਹੇ ਮਾਨਵ, ਤੁਸੀਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹੋ,
ਔਗੁਣ ਵੇਖਣਾ ਛੱਡ ਦਿਉ ਜੇਕਰ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮਹਾਨ ਹੋ।

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ

- ❖ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਖੱਬਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸੱਜਾ ਹਿੱਸਾ ਖੱਬੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਇਕ ਔਸਤ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 16 ਹਜ਼ਾਰ ਗੈਲਨ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ 'ਸਨਬਰਨ' ਹੋਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਬਾਦ ਕੇਵਲ ਸੂਰ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਨਬਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਨਬਰਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਹੀ ਕਿੱਚੜ ਵਿੱਚ ਲੇਟ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਸਰੀਰ ਤੇ ਲਪੇਟ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਧਰੁਵੀ ਰਿੱਛ (ਪੋਲਰ ਬੀਯਰ) ਦੇ ਪੈਰ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਲ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਹ ਬਰਫ ਤੇ ਫਿਸਲਣ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਔਕਾਪੀ ਪਸ਼ੂ ਜ਼ਿਰਾਫ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਜੀਭ ਐਨੀ ਲੰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕੰਨ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਿੱਸਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਬਾਜ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਨਜ਼ਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ। 80 ਮੀਟਰ ਦੀ ਉਚਾਈ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਬੈਠਾ ਟਿੱਡਾ ਜੋ ਕਿ ਉਂਗਲੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਵੇਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਪੋਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਵਿਲਿਸਜਕਾ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਨਗਰ ਹੈ ਜੋ ਨਮਕ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਨਮਕ ਖਦਾਨ ਦੇ ਵਿਚੋਂ-ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਥੇ ਖੰਬਿਆਂ

ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਲਾਂ ਤਕ ਸਭ ਨਮਕ ਦੀਆਂ ਚਟਾਨਾਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਹਨ।

- ❖ ਹਵਾਈ ਦੀਪ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਵਾਈ ਅਲੇ-ਅਲ ਵਿੱਚ ਸਾਲਭਰ ਅਰਥਾਤ ਇਥੇ ਸਾਲ ਦੇ 350 ਦਿਨ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
- ❖ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਆਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਡੱਡੂ-ਮੱਛੀਆਂ ਦੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਸੁਣੀ ਹੈ? ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਚ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਚਲਦੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਡੱਡੂ-ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਲ-ਤਲਈਆ ਤੋਂ ਉਠਾ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਬਾਰਿਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਟਕ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।
- ❖ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਨ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ❖ ਭਾਰਤ, ਨੇਪਾਲ, ਭੂਟਾਨ ਅਤੇ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਉਡਣ ਵਾਲੀਆਂ ਛਿਪਕਲੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ 'ਕ੍ਰੈਕੋ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਫਾਲਕੋ ਪੇਰੇਗਿਨਸ ਨਾਮਕ ਬਾਜ ਪੰਛੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਗਤੀ ਨਾਲ ਉਡਣ ਵਾਲਾ ਪੰਛੀ ਹੈ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿਕਰਤਾ - ਵਿਭਾ ਵਰਮਾ

ਬਾਲ ਕਥਾ : ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਰਮਾ

ਕੱਛੂਆ ਜਿੱਤ ਗਿਆ

ਰਾਧਿਕਾ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਚਲਾਕ ਸੀ ਪਰ ਪੜਾਈ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਸਤੀ ਆ ਘੇਰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮੰਮੀ ਉਹਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਦ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਵੇਖਦੀ ਤਾਂ ਰਾਧਿਕਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਾਪੀ-ਕਿਤਾਬ ਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂ ਬੈਠੇ-ਬੈਠੇ ਉਬਾਸੀ ਲੈ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ। ਮੰਮੀ ਖੂਬ ਝਿੜਕਦੀ ਸੀ ਉਹਨੂੰ। ਉਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲਾਲ ਸਿਆਹੀ ਨਾਲ ਰੇਖਾਵਾਂ ਖਿੱਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ- 'ਸੁਸਤ', 'ਹਰ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰ', 'ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰੋ'।

ਰਾਧਿਕਾ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਬੰਟੀ ਪੜਾਈ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣਾ ਹੋਮ-ਵਰਕ ਲਗਨ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਸੀ। ਮੰਮੀ-ਪਾਪਾ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ

ਰਾਧਿਕਾ ਉਸ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਸੁਣਦੀ ਤਾਂ ਮਨ ਮਸੋਸ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਰਾਧਿਕਾ ਨੂੰ ਸੌਣਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਹੇਲੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਪੜਾਈ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਨ।

ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਛੁੱਟੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖੂਬ ਮਜੇ ਸਨ। ਉਹ ਹਰ ਸਮੇਂ ਖੇਡਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਬੰਟੀ ਵੀ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੰਮੀ-ਪਾਪਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਕੇਟ ਦਾ ਨਵਾਂ ਬੈਟ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਸਪਾਸ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿਨਭਰ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਖੇਡਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਰਾਧਿਕਾ ਦੀ ਨਾਨੀ ਵੀ ਉਹਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸੀ। ਰਾਧਿਕਾ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਮਜੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਨਾਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੌਦੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਕਰਦੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਨਾਨੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕੱਛੂਏ ਅਤੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਮੰਡੀ

ਖਰਗੋਸ਼ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤਕ ਤੇਜ਼ ਭੱਜਣ ਦੇ ਬਾਦ ਇਕ ਰੁੱਖ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠਾਂ ਚੈਨ ਨਾਲ ਸੌ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੱਛੂਆ ਆਪਣੀ ਧੀਮੀ ਗਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲਗਾਤਾਰ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਨਿਕਲ ਕੇ ਦੋੜ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਉਂਝ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਤੇਰੇ ਲਈ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਹੈ। ਅੱਜਕਲ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਹੈ। ਖਰਗੋਸ਼ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਖੇਡਕੁੱਦ ਵਿੱਚ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੇਡ ਸੁਧਰ ਜਾਣਗੇ।

ਰਾਧਿਕਾ ਨੂੰ ਨਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੁਝ-ਕੁਝ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਉਸ ਨੇ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਕਿਤਾਬ ਖੋਲੀ। ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਚਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਬੋਰੀਅਤ ਵੀ ਹੋਈ। ਐਨੀ ਦੇਰ ਬੈਠਣ ਦੀ ਆਦਤ ਜੋ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਹਨੂੰ।

ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਨਾਨੀ ਮਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਪੜਨਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ। ਕੱਛੂਏ ਅਤੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਦੀ

ਕਹਾਣੀ ਉਹ ਭੁੱਲਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪਾਠ ਜੋ ਉਹਨੂੰ ਬੋਰ ਅਤੇ ਉਕਾਉਣ ਲੱਗਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਚੰਗੇ ਲੱਗਣ ਲਗੇ। ਹੁਣ ਮੰਮੀ ਉਹਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਝਿੜਕਦੀ ਸੀ।

ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਸਕੂਲ ਖੁਲ੍ਹੇ। ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਬਾਕੀ ਸੀ। ਰਾਧਿਕਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਚੰਗੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪਸੀਨੇ ਹੀ ਛੁੱਟ ਗਏ। ਐਨਾ ਸਾਰਾ ਕੌਰਸ ਅਤੇ ਹੋਮਵਰਕ। ਸਕੂਲ ਜਦ ਬੰਦ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਮ ਕੇ ਐਸ਼ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਰਿਜਲਟ ਆਉਣਾ ਸੀ ਬੰਟੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੰਮੀ-ਪਾਪਾ ਜਦ ਮਾਰਕ-ਸ਼ੀਟ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਧਿਕਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਦੂਸਰੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਆਈ ਸੀ। ਬੰਟੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੋ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਨਾਨੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਸੱਚ ਵਿੱਚ ਕੱਛੂਆ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਿਹਤ

○ ਅਨੀਤਾ ਜੈਨ

ਦਹੀਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹਨ ਗੁਣ

ਦਹੀਂ ਇੱਕ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਅਹਾਰ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਤਸੀਰ ਠੰਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਹੀਂ ਸਵਾਦੀ, ਭੁੱਖ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਪਾਚਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ, ਵਾਤਨਾਸ਼ਕ, ਵਿਸ਼ਨਾਸ਼ਕ, ਪੇਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਬਵਾਸੀਰ ਅਤੇ ਪੇਟ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ, ਹਿਰਦੇ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਆਂਤੜੀਆਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦਹੀਂ ਵਿੱਚ ਦੁੱਧ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਚਿਕਨਾਹਟ, ਵਿਟਾਮਿਨ 'ਏ' ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ, ਚੂਨਾ, ਫਾਸਫੋਰਸ ਆਦਿ ਦਹੀਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਦਹੀਂ ਸਵਾਦ, ਪਾਚਕ ਅਤੇ ਸ਼ੀਤਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀਦਾਇਕ ਪਦਾਰਥ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਮੋਟਾਪਾ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦਾ। ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ-

ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦਹੀਂ ਦੇ ਰਸਾਇਣਕ ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪਾਣੀ ਅਤੇ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਠੋਸ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਠੋਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਚਰਬੀ 4 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਲੇਕਟੋਜ਼ 3 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਫਾਸਫੋਰਸ ਆਇਰਨ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਏ, ਬੀ ਅਤੇ ਸੀ ਦੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਅੰਸ਼ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਹੀਂ ਦੀ ਲੱਸੀ ਇੱਕ ਬਲਵਰਧਕ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਪਤਦਾਇਕ ਠੰਡਾ ਪੀਣ ਦਾ ਪਦਾਰਥ ਹੈ। ਲੱਸੀ ਵਿੱਚ ਦਹੀਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦਹੀਂ ਅਤੇ ਲੱਸੀ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਰੋਗ-ਨਿਵਾਰਕ ਗੁਣਾਂ ਕਾਰਣ ਹੀ ਆਯੁਰਵੈਦ ਅਤੇ ਯੂਨਾਨੀ ਇਲਾਜ ਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਆਂਤੜੀਆਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਦਸਤ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਦਹੀਂ ਦਾ 91 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿੱਸਾ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਪਚਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਾਚਕ ਹੈ। ਦਹੀਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਫਾਲਤੂ ਚਰਬੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦਹੀਂ ਦੇ ਨਿਯਮਤ ਸੇਵਨ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਲੰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰੂਸ ਦੇ ਜਾਰਜੀਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ 50 ਲੱਖ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿੱਚ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ 100 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੋਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਬਲਗਾਰੀਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ 100 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹਨ। ਇਸ

ਦੇ ਪਿਛੇ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਹੀਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਉਪਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦਹੀਂ ਦੋਵੇਂ ਸਮੇਂ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਦਹੀਂ ਦਿਲ ਲਈ ਵੀ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰੋ: ਜਾਰਜ ਨੇ ਅਨੇਕ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਬਾਦ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਹੀਂ ਵਿੱਚ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਤੱਤ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖੂਨ ਵਿੱਚ ਕੋਲੇਸਟ੍ਰਾਲ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਕੇ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਲੇਸਟ੍ਰਾਲ ਇਕ ਚਰਬੀ ਭਰਪੂਰ ਪਦਾਰਥ ਹੈ ਜੋ ਨਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਬਲਾਕ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਹਿਰਦੇ ਰੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਣੇ ਦੇ ਬਾਦ ਦਹੀਂ ਕੋਲੇਸਟ੍ਰਾਲ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਿਰਦੇ ਰੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋ: ਜਾਰਜ ਦੀ ਇਕ ਹੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਹੀਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਾਚਨ-ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦਹੀਂ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਤੜੀਆਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਫਲੋਰਾ ਨਾਮਕ ਬੈਕਟੀਰਿਆ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਭੋਜਨ ਪਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ

ਯੋਗਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਦਪਰਹੇਜ਼ੀ ਜਾਂ ਐਲੋਪੈਥੀ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲੀ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਦਾ ਪਾਚਨ ਠੀਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦਹੀਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਚਨ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਦਹੀਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਾਲ ਪੋਣ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਾਲ ਪੋਣ ਨਾਲ ਵਾਲ ਮੁਲਾਇਮ, ਘਣੇ, ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤਕ ਦਹੀਂ ਰਗੜ ਕੇ ਨਹਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦਹੀਂ ਦੀ ਠੰਡੀ ਮਲਾਈ ਦਾ ਪਲਕਾਂ ਤੇ ਲੇਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਜਲਨ ਘੱਟ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਕਬਜ਼ੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦਹੀਂ ਦੀ ਲੱਸੀ ਰੋਜ਼ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਚੁਟਕੀ ਭਰ ਅਜਵਾਇਨ ਪਾ ਕੇ ਪੀਉ।

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਉ! ਦਹੀਂ ਦੀ ਐਨੀ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅੱਜ ਹੀ ਦਹੀਂ ਦਾ ਨਿਯਮਿਤ ਸੇਵਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਉ।

ਬਾਲ ਕਥਾ - ਗੌਰੀਸ਼ੰਕਰ

ਆਤਮ - ਸ਼ਕਤੀ

ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਗਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਘੋੜਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਚਰਦੇ ਸਨ। ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਗਵਾਂਢ ਵਿੱਚ ਇਕ ਧੋਬੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਧੋਬੀ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਗਧਾ ਅਤੇ ਇਕ ਬੱਕਰੀ ਸੀ। ਧੋਬੀ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਚੁਰਾਉਣ ਲਈ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇੱਕਠੇ ਚਰਨ ਨਾਲ ਚਾਰੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਇੱਕਠੇ ਹੀ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕਠੇ ਹੀ ਜੰਗਲ ਤੋਂ ਘਰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਉਸ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਇਕ ਖਰਗੋਸ਼ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਖਰਗੋਸ਼ ਨੇ ਚਾਰੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ - 'ਮੇਰੀ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿੱਤਰਤਾ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ। ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲ ਮਿੱਤਰਤਾ ਹੋਣ ਤੇ ਕੋਈ ਕੁੱਤਾ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਖਰਗੋਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਚਾਰਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਉਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਉਛਲਦਾ, ਕੁੱਦਦਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਰੀ-ਹਰੀ ਘਾਹ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਖਰਗੋਸ਼ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਕੁੱਤਿਆ ਦਾ ਡਰ-ਭੈਅ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਕੁੱਤਾ ਉਸ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਭੱਜਾ-ਭੱਜਾ ਗਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ- 'ਗੋਮਾਤਾ! ਇਹ ਕੁੱਤਾ ਬਹੁਤ ਦੁਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਨ ਆਇਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿੰਗਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰੋ।'

ਗਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ - 'ਭਾਈ ਖਰਗੋਸ਼! ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਇਆ। ਮੇਰੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵੱਛਾ ਭੁੱਖਾ ਹੋਏਗਾ ਅਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹੋਏਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਛੇਤੀ ਹੈ। ਤੂੰ ਘੋੜੇ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ।'

ਖਰਗੋਸ਼ ਦੌੜਦਾ ਹੋਇਆ ਘੋੜੇ ਦੇ ਕੋਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ- 'ਭਾਈ ਘੋੜੇ! ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕਠੇ ਹੀ ਇਥੇ ਚਰਦੇ ਹਾਂ।
ਅੱਜ ਇਹ ਦੁਸ਼ਟ ਕੁੱਤਾ ਮੇਰੇ ਪਿਛੇ ਪਿਆ
ਹੈ। ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਪਿੱਠ ਤੇ ਬੈਠਾ ਕੇ ਦੂਰ ਲੈ
ਚਲ।'

ਘੋੜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ- 'ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਠੀਕ
ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਬੈਠਣਾ ਤਾਂ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ
ਖੜੇ-ਖੜੇ ਸੌਂਦਾ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਤੇ
ਚੜੇਗਾ ਕਿਵੇਂ? ਅੱਜਕਲ ਮੇਰੇ ਖੁਰ ਵੀ ਵਧ
ਗਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਨਾ ਤਾਂ ਦੌੜ ਸਕਦਾ ਹਾਂ
ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੈਰ ਫਟਕਾਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।'

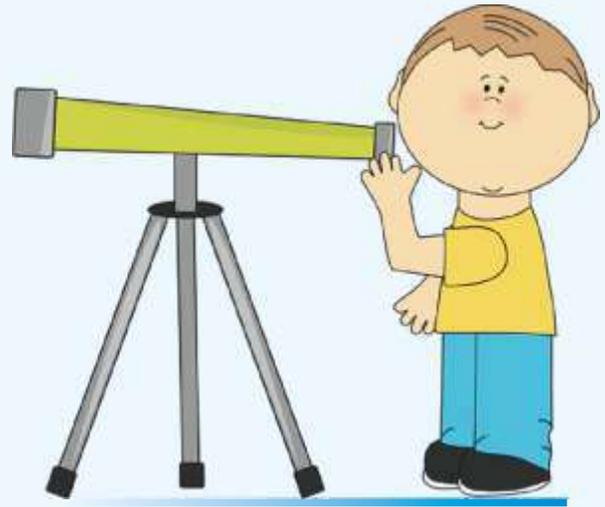
ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਗਏ
ਕੋਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਗਏ ਨੂੰ ਕਿਹਾ -
'ਮਿੱਤਰ ਗਏ! ਤੂੰ ਇਸ ਪਾਪੀ ਕੁੱਤੇ ਤੇ ਇਕ
ਦੁਲੱਤੀ ਝਾੜ ਦੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਬਚ
ਜਾਣ।'

ਰਾਧਾ ਬੋਲਿਆ- 'ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗਾਂ ਅਤੇ
ਘੋੜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।
ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ
ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਜਾ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ
ਮੇਰਾ ਸਵਾਮੀ ਧੋਬੀ ਡੰਡਾ ਲੈ ਕੇ ਦੌੜਦਾ
ਆਏਗਾ ਅਤੇ ਮਾਰਦੇ-ਮਾਰਦੇ ਮੇਰਾ ਕਚੂਮਰ
ਕੱਢ ਦਏਗਾ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਇਥੇ ਰੁਕ ਨਹੀਂ
ਸਕਦਾ।'

ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਖਰਗੋਸ਼ ਬੱਕਰੀ ਦੇ ਕੋਲ
ਗਿਆ। ਬੱਕਰੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੀ
ਕਿਹਾ- 'ਖਰਗੋਸ਼ ਭਾਈ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਧਰ
ਨਾ ਆ। ਤੇਰੇ ਪਿਛੇ ਕੁੱਤਾ ਦੌੜਦਾ ਆ ਰਿਹਾ
ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਡਰਦੀ ਹਾਂ।'

ਹੁਣ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੇ ਸੋਚਿਆ - 'ਮੈਨੂੰ
ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ, ਆਤਮਬਲ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਤੇ
ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।'

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਉ! ਹਰ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼
ਹੋ ਕੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਉਥੋਂ ਭੱਜਾ। ਭੱਜਦੇ-ਭੱਜਦੇ
ਉਹ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਝਾੜੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੁਕ
ਗਿਆ। ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਲੱਭਿਆ ਪਰ
ਉਹਨੂੰ ਖਰਗੋਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ।

□ ਪੇਸ਼ਕਸ਼: ਉਸ਼ਾ ਸਤਰਵਾਲ

ਖੋਜ ਅਤੇ ਖੋਜੀ

- ★ ਫ੍ਰਾਂਸ ਦੇ ਏ.ਜੇ. ਗਾਰਨੇਰਿਨ ਨੇ 1797 ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਸ਼ੂਟ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ।
- ★ ਏਡੀਸਨ ਨੇ 1877 ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮੋਫੋਨ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 1878-79 ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਲਬ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ।
- ★ ਏਡੀਸਨ ਨੇ 1882 ਵਿੱਚ 85 ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਜੇਨਰੇਟਰ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਿੱਤੀ।
- ★ 1895 ਵਿੱਚ ਫ੍ਰਾਂਸ ਨੇ ਲੂਈਸ ਅਤੇ ਅਗਸਟੇ ਲੂਮੀਏਰ ਨਾਮਕ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਬਲਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿਨੇਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।
- ★ 1842 ਵਿੱਚ ਮੈਕਮਿਲਨ ਨੇ ਸਾਈਕਲ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ।
- ★ 1807 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਰਾਬਰਟ ਫੁਲਟਨ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਟੀਮ ਬੋਟ ਬਣਾਈ।
- ★ 1885 ਵਿੱਚ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਜੀ ਡੈਮਲਰ ਨੇ ਮੋਟਰ ਸਾਇਕਲ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਕੇ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਸਰਲ ਬਣਾਇਆ।
- ★ 1895 ਵਿੱਚ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਆਰ. ਡੀਜਲ ਨੇ ਡੀਜਲ ਇੰਜਣ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ।

ਬਾਲ ਕਵਿਤਾ : ਗੁਰੂ 'ਸਨੇਹੀ'

ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ

ਏ ਮੇਰੇ ਮਾਲਿਕ ਮੇਰੇ ਈਸ਼ਵਰ,
ਮੈਂ ਰਹਾਂ ਨਿਰਭੈ ਅਤੇ ਨਿਡਰ।

ਮੈਨੂੰ ਬੁੱਧੀ ਨਿਰਮਲ ਦੇ,
ਮਨ ਜਿਵੇਂ ਖਿੜਿਆ ਕਮਲ।

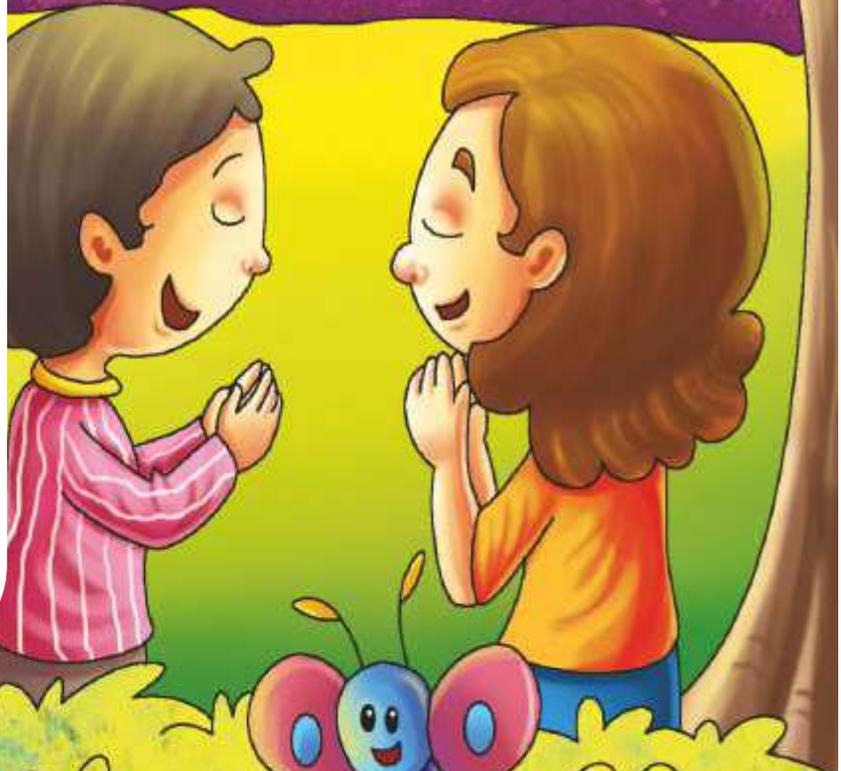
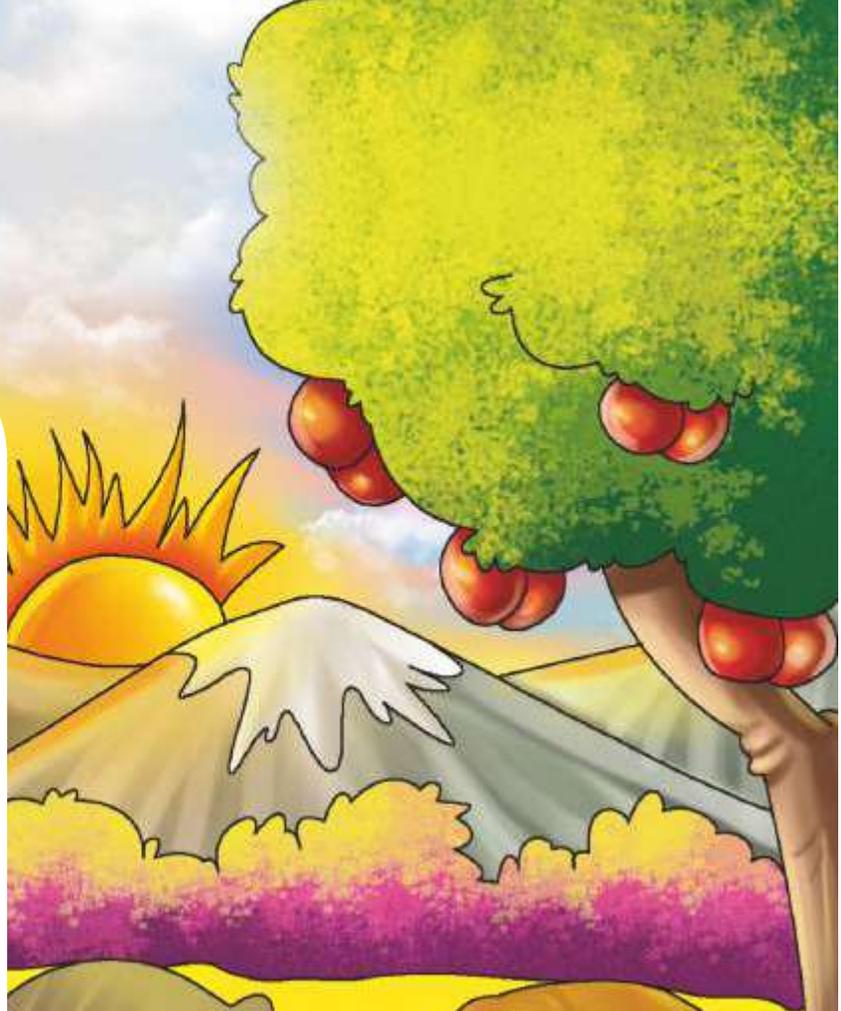
ਡਿੱਗਾਂ ਨਹੀਂ ਰੁਕਾਵਟਾ ਤੋਂ,
ਡਰਾਂ ਨਹੀਂ ਤੇਜ਼ ਹਾਵਾਵਾਂ ਤੋਂ।

ਤੂਫਾਨਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਘਬਰਾਵਾਂ,
ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਵਾਂ।

ਰਹਾਂ ਸਦਾ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਭਗਤ,
ਡਰਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਰਹਾਂ ਸਖਤ।

ਤੇਰੇ ਹੀ ਗੁਣ ਗਾਉਂ ਹਰਦਮ,
ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਪਨਾਉਂ ਸਬਰ।

ਨਿਮਰ ਰਹਾਂ ਕਰਾਂ ਜਾਂਚਨਾ,
ਨਿਤ ਕਰਾਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ।

ਬੌਲੀ ਤੇ ਕਾਬੂ

ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਦਮੀ ਨੇ ਅਫਵਾਹ ਫੈਲਾਈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਗਵਾਂਢ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਚੋਰ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਫੈਲ ਗਈ। ਲਾਗੇ-ਲਾਗੇ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲੱਗੇ।

ਨੌਜਵਾਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਉਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਤਦ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇਕ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸੱਕ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਲੇਕਿਨ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਸਬੂਤ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਉਹ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਾਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਦ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਚੁਪ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾ। ਉਸ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਦਮੀ ਤੇ ਗਲਤ ਆਰੋਪ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਦਮੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਉ ਵਿੱਚ ਮੁਖੀਆ ਨੂੰ ਕਿਹਾ- ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਇਕ ਟਿਪਣੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਮੇਰਾ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮੁਖੀਆ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - ਆਪ ਇਕ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਤੇ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੋ ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਕਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਟੁਕੜੇ-

ਟੁਕੜੇ ਕਰਕੇ ਘਰ ਦੇ ਰਾਹ ਤੱਕ ਸੁੱਟ ਦਿਉ। ਕੱਲ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਨ ਲਈ ਆ ਜਾਣਾ।

ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਇੰਝ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੁਖੀਆ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਬਾਹਰ ਜਾਉ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਕੱਲ੍ਹ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਇੱਕਠਾ ਕਰਕੇ ਲੈ ਆਉ।

ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਮੈਂ ਇੰਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹਵਾ ਕਿਥੋਂ ਦੀ ਕਿਥੇ ਉਡਾ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਹੋਏਗੀ।

ਹੁਣ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਣਗੇ। ਮੈਂ ਕਿਥੇ-ਕਿਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਜਾਊਂਗਾ?

ਮੁਖੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ -ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਸਰਲ -ਜਿਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਕਿਸੀ ਦਾ ਮਾਨ-ਸਨਮਾਨ ਉਸ ਸੀਮਾ ਤਕ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਲਈ ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੋ।

ਆਜ਼ਾਦੀ

ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ

ਸ ਮੀਰ ਬੇਹੱਦ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਬੱਚਾ ਸੀ। ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਖਰਾਬ ਆਦਤ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬੇਕਸੂਰ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਸਮੀਰ ਦੇ ਪਾਪਾ ਇਕ ਲੇਖਕ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਛੀਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਤੇ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਲਿਖੀ ਸੀ।

ਸਮੀਰ ਦੇ ਪਾਪਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਵੇਖ ਸਮੀਰ ਬੇਟਾ, "ਤੂੰ ਇਹਨਾਂ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖੀ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਤੇਰਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੈ ਜੋ ਤੂੰ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ?"

ਲੇਕਿਨ ਸਮੀਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਨਸੀਹਤ ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਅਮਲ ਨਾ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਦੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ

ਸਾਰੇ ਖਿੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਗੇ ਰੋਟੀ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਰੱਖਦਾ ਲੇਕਿਨ ਕੈਦ ਹੋਈ ਚਿੜੀ ਨਾ ਕੁਝ ਖਾਂਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਕੁਝ ਪੀਂਦੀ। ਉਹ ਭੁੱਖੀ-ਪਿਆਸੀ ਹੀ ਸਮੀਰ ਦੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੰਦੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਮੀਰ ਫਿਰ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਪੰਛੀ ਫੜਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਘੁੱਗੀ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਮਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ। ਆਦਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ।

ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਦ ਜਦ ਘੁੱਗੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਭੋਜਨ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਦੋਵਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਲ੍ਹਣੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾ ਗਈ।

ਉਸ ਨੇ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਲੱਭਿਆ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਸਮੀਰ ਦੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਗਏ। ਉਹ ਚਿੰਤਤ ਹੋ ਉਠੀ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸ਼ੋਰ-ਮਚਾਉਣ ਲੱਗੀ।

ਘੁੱਗੀ ਦੀ ਚੀਕ-ਚਿਲਾਹਟ ਸੁਣ ਕੇ ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਛੀ ਤੋਤੇ, ਕਬੂਤਰ, ਮੈਨਾ ਅਤੇ ਕਾਂ ਆਦਿ ਆ ਪਹੁੰਚੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕਠੇ ਹੋ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਧਨ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਾਰੇ ਪੰਛੀ ਬੇਵੱਸ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੀਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਡੰਡਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਐਨੇ ਪੰਛੀ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਤੀਸ ਮਾਰ ਖਾਂ' ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਮੀਰ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਨੇ ਸਤਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਲਈ ਅੰਦਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਜਰਾ ਵੀ ਉਠਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਪੰਛੀ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਉਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੀ ਇੱਕਲੀ ਸੀ। ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਚੀਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵੀ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਲੜਕਾ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਸਮੀਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਉਸ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸਹਿਪਾਠੀ, ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਦੋ ਮਾਸੂਮ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖੀ ਹੋਇਆ। ਸਮੀਰ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਘਟੀਆ ਹਰਕਤ ਵੇਖ ਕੇ ਅਮਿਤੋਜ ਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਮੀਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਬੜਾ ਜ਼ਾਲਿਮ ਅਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪੰਛੀਆਂ ਨੇ ਤੇਰਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ?

"ਮੈਂ ਅਤਿਆਚਾਰੀ ਕਦੋਂ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਣਾ-ਪਾਣੀ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਅਗਰ ਇਹ ਕੁਝ ਖਾਂਦੇ-

ਪੀਂਦੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ? ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਖੁਦ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਸਮੀਰ ਪਿੰਜਰਾ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ।

ਅਮਿਤੋਜ, ਸਮੀਰ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾ ਭਾਪ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ - ਅਗਰ ਸਮੀਰ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਨਾ ਮੰਨੇ। ਚਲੋ ਇਹਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਝਾ ਕੇ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ।

ਉਸ ਨੇ ਸਮੀਰ ਨੂੰ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਵੇਖ ਸਮੀਰ! ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ, ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜੁਦਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਈਸ਼ਵਰ ਨਾ ਕਰੇ, ਕੱਲ ਨੂੰ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਉਠਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਏ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਤੇ ਕੀ ਗੁਜ਼ਰੇਗੀ? ਕੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਬਿਨਾ ਤੂੰ ਖਾਣਾ ਖਾ ਸਕੇਗਾ? ਉਹ ਵੀ ਜ਼ਾਲਿਮ ਅਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ।"

ਵੇਖ ਮਿੱਤਰ ਹਰ ਪੰਛੀ ਆਜ਼ਾਦ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹਾਂ। ਅਗਰ ਤੈਨੂੰ ਪੰਛੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਦਾ ਹੀ ਸ਼ੌਕ ਹੈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਛੱਤ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਦਾਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੇਖਣਾ, ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਘਰ-ਵਿਹੜਾ ਕਿੰਨਾ ਸੁੰਦਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।" ਅਮਿਤੋਜ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਮੀਰ ਦੇ ਦਿਲ ਤੇ ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ।

ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਤੇ ਜੁਲਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਉਸੇ ਪਲ ਘੁੱਗੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ।

ਸਮੀਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਿੰਜਰਾ ਵੀ ਤੋੜ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਪੇਂਗੁਇਨ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਸੰਸਾਰ

ਛੋਟੇ ਟੇ-ਛੋਟੇ ਖੰਭ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ, ਜਿਵੇਂ ਖੰਭਾਂ ਦੀ ਖਪਰੈਲ ਬਣਾ ਕੇ ਪਿੱਠ ਤੇ ਟਿਕਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਛੋਟੇ ਲੇਕਿਨ ਮੋਟੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਭਾਰੀ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦੇ, ਚੁੰਝ ਥੋੜੀ ਝੁਕਾ ਕੇ ਪੇਂਗੁਇਨ ਜਦ ਬਰਫ ਤੇ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬੋਨਾ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗਾ ਕਪੜਾ ਲਪੇਟੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਇਹ ਪੇਂਗੁਇਨ ਪੰਛੀ ਹੈ, ਦੱਖਣੀ ਧਰੁਵ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ। ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨਾ ਅਜੀਬ, ਓਨੀਆਂ ਹੀ ਅਨੋਖੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਹਨ ਇਸ ਦੀਆਂ। ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ, ਆਂਡੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਸੁੱਕੇ ਵਿੱਚ। ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕਦਮ ਇਕਾਂਤ, ਸ਼ਾਂਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਸਥਾਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਇਹਨੂੰ ਮੀਲਾਂ ਚਲਣਾ ਪਏ, ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਦੱਖਣੀ ਧਰੁਵ ਦਾ ਇਹ ਪੰਛੀ ਭੂਮੱਧਰੇਖਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੇ ਟਾਪੂਆਂ ਤੇ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਨੀ ਦੂਰ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਆਪ?

ਧਰੁਵ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਉਤਰ ਵੱਲ ਠੰਡੀਆਂ ਜਲਧਰਾਵਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਠੰਡੀਆਂ ਜਲਧਰਾਵਾਂ ਪੇਂਗੁਇਨ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਜਦ ਇਹ ਐਨੀ ਦੂਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਡ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੋਏਗਾ। ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਖੰਭਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਇਹ ਨਹੀਂ ਉਡ ਸਕਦਾ। ਹਾਂ ਤੈਰਦਾ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਹੈ। ਜਦ ਇਹ ਤੈਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਤੇ ਉਡ

ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਜਾਲਦਾਰ ਪੈਰ ਤੈਰਨ ਵਿੱਚ ਪਤਵਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਟਰਪ੍ਰੂਫ ਖੰਭਾਂ ਦੀ ਖਪਰੈਲ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਵਰਦਾਨ ਹੀ ਹੈ। ਸੁੱਕੀ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਬਰਫੀਲੇ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਵੱਡੇ ਰੁੱਖ ਤੇ ਵੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਇਹ ਬਤਖ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਚਾਲ ਬੜੀ ਲੁਭਾਵਨੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਭੋਜਨ ਹੈ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਅਤੇ ਜਲ-ਜੰਤੂ। ਭੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੂਰਾ ਬਗਲਾ ਭਗਤ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਇਹਨੂੰ ਐਨਾ ਪਿਆਰ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਸੇਕਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲੇ। ਪੇਂਗੁਇਨ ਪੰਛੀ ਲਈ ਇਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਔਖਾ ਕੰਮ ਹੈ।

ਆਪ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਧਰੁਵ ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ (ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ) ਬਰਫ ਜੰਮੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ

ਉਹਨੀ ਦਿਨੀਂ ਸੂਰਜ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਦ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਡੁੱਬਦਾ ਨਹੀਂ। ਅਤੇ ਇਹੀ ਮੌਸਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਪੇਂਗੁਇਨ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਲਈ ਆਲ੍ਹਣਾ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਲੇਕਿਨ ਆਲ੍ਹਣਾ ਬਣਾਉਣ ਕਿੱਥੇ? ਬਰਫ ਵਿੱਚ? ਅਤੇ ਅਗਰ ਬਰਫ ਪਿਘਲ ਗਈ ਤਾਂ? ਇਸ ਲਈ ਇਹਨੂੰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸਥਾਨ ਭਾਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਦੀ ਬਰਫ ਪਿਘਲ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪੱਥਰ ਨਿਕਲ ਆਏ ਹੋਣ ਅਤੇ ਲਾਗੇ-ਲਾਗੇ ਦੀ ਬਰਫ ਪਿਘਲ ਜਾਣ ਨਾਲ ਆਂਡੇ ਵਹਿ ਜਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਉਚਾਈ ਤੇ ਹੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਸ ਕਾਰਣ ਗਰਮੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਇਹ ਉਚਾਈ ਵੱਲ ਚਲ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਮਾਦਾ ਪੇਂਗੁਇਨ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਰ ਦੋ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਫਿਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਦ ਆਂਡਿਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਰ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮਾਦਾ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤੇ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨਰ ਕੁਝ ਖਾਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਦਾ ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੇ ਨਰ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਭੋਜਨ ਵੀ ਅਨੋਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੇਂਗੁਇਨ ਪੰਛੀ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਭਰ ਪੇਟ ਮੱਛੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਬੱਚੇ ਉਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਲ੍ਹਣੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਇਹ ਮੱਛੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਗਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਲਗਭਗ ਪਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਵਿੱਚ ਐਨਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੱਛੀਆਂ ਪਚ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਪਚਾਇਆ ਹੋਇਆ ਇਹ ਭੋਜਨ ਬੱਚੇ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਖਾਂਦੇ

ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਈ ਇਹ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਐਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੇਂਗੁਇਨ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਜ-ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੇਂਗੁਇਨ ਦੇ ਜੋੜੇ ਇਕੱਠੇ ਵਿੱਚ ਆਲ੍ਹਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਕ ਸਥਾਨ ਤੇ ਇਕ ਹੀ ਜੋੜਾ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਭਲਾ ਪੇਂਗੁਇਨ ਨੂੰ ਪੇਂਗੁਇਨ ਤੋਂ ਕੀ ਡਰ? ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਕਾਇਦਾ ਬਸਤੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਜਦ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਦੂਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਬੱਚੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਮਿਲ-ਜੁਲ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਬਾਦ ਅਰਥਾਤ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੇਂਗੁਇਨ ਫਿਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਈ ਸਧਾਰਣ ਪੇਂਗੁਇਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ। ਲੇਕਿਨ ਰਾਜਾ-ਰਾਣੀ ਪੇਂਗੁਇਨ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕੁਝ ਦੂਸਰੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਜਾਤੀ ਦੇ ਪੇਂਗੁਇਨ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਬੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤਵਰ ਬਣਾਉਣ ਤਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਗਰ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਆਂਡੇ ਦੇਣ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਧਾਰਣ ਪੇਂਗੁਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਰਦੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤਕ ਬੱਚੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਣ ਅਤੇ ਮਰ ਜਾਣ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਗਰਮੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਧਰੁਵ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਰਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸੇਕਣ ਦਾ ਕੰਮ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਠੰਡ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਮਾਦਾ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਜਾਂ ਖੰਭਾਂ ਨਾਲ ਆਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾਈ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਲੋਕ ਕਥਾ : ਪੁਸ਼ਕਰ

ਅਕਲਮੰਦ ਲੜਕਾ

ਇਕ ਲੜਕਾ ਇਕ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਘਰ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਬੇਹੱਦ ਕੰਜੂਸ ਸਨ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਉਸ ਲੜਕੇ ਤੋਂ ਖੂਬ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ ਲੇਕਿਨ ਭੋਜਨ ਭਰਪੇਟ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਲੜਕਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿੰਦਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਲੜਕੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਿਕ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭ ਲਿਆ। ਉਹ ਕੰਮ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਮ ਛੱਡਦਾ ਤਾਂ ਭੁੱਖਾ ਮਰਦਾ। ਅੰਤ ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਇਕ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਲੜਕੇ ਦਾ ਖਾਣਾ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਤਦ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਹਿਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ - ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਜਲਦੀ ਆਉਣਾ। ਇਥੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਕੰਮ ਹੈ।

- ਠੀਕ ਹੈ। - ਲੜਕੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਖਾਣਾ ਲੈ ਕੇ ਚਲ ਪਿਆ। ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਲੜਕੇ ਨੇ ਡਿੱਬੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਰੁੱਖੀ-ਸੁੱਖੀ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਆਚਾਰ ਸੀ। ਲੜਕਾ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਇਕ ਰੁੱਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਰੁਕਿਆ।

- ਨਮਸਤੇ ਰੁੱਖ ਦਾਦਾ।
- ਨਮਸਤੇ - ਰੁੱਖ ਵਲੋਂ ਲੜਕੇ ਨੇ ਖੁਦ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ।
- ਮੈਂ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਾਂ ਜਾਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਛਾਂ ਹੇਠਾ ਰਹਾਂ।
- ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਲੋਟੋ - ਰੁੱਖ ਵਲੋਂ ਲੜਕੇ ਨੇ ਫਿਰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।
- ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਪਣੇ ਡੱਬੇ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁੱਛ ਲਉ। - ਰੁੱਖ ਵਲੋਂ ਲੜਕੇ ਨੇ ਖੁਦ ਕਿਹਾ।
- ਡੱਬੇ ਤੋਂ ਕੀ ਪੁੱਛਣਾ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਰੁੱਖੀ-ਸੁੱਖੀ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਆਚਾਰ ਹੈ। ਡਿੱਬਾ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। - ਲੜਕੇ ਨੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।
- ਫਿਰ ਠੀਕ ਹੈ। - ਰੁੱਖ ਵਲੋਂ ਲੜਕੇ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਆਖਿਰ ਡੱਬੇ ਪੇਟ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮਿਹਨਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।
- ਲੜਕਾ ਰੁੱਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲੋਟ ਕੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਜਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਲੜਕਾ ਇਕ ਰੁੱਖ ਹੇਠਾਂ

ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਲੇਟਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਲੜਕੇ ਦੇ ਪਿਛੇ-ਪਿਛੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਲੜਕਾ ਇਕ ਰੁੱਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

- ਕਿਉਂ ਬਈ, ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਥੇ? ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਖੇਡ ਹੈ ਜੋ ਤੂੰ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਤੂੰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਜਰਾ ਵੀ ਕਟਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਤੂੰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਕਟਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਦੋਂ ਕਰੇਗਾ? - ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਡਾਂਟ ਕੇ ਲੜਕੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

- ਜਦ ਮੈਂ ਤੂੰ ਡਿੱਬੇ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਲੇਗਾ, ਤਦ ਮੈਂ ਖੇਤ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗਾ। - ਲੜਕੇ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਲੜਕੇ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਹਾਲਾਂ ਖਾਣੇ ਦੇ ਡਿੱਬੇ ਅਤੇ ਰੁੱਖ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਖੇਤ ਦੀ ਕਟਾਈ ਕਰਾਂ। - ਕਿਸਾਨ ਚੁਪਚਾਪ ਘਰ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਅੱਜ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਹਲਵਾ-ਪੂਰੀ ਦੇਣਾ।

ਲੜਕਾ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਖਾਣਾ ਲੈ ਕੇ ਚਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਉਸੇ ਰੁੱਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਕੇ ਡੱਬੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖਿਆ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਹਲਵਾ-ਪੂਰੀ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੇ ਭਰਪੇਟ ਹਲਵਾ-ਪੂਰੀ ਖਾਧਾ। ਫਿਰ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੁੱਛਿਆ - ਰੁੱਖ ਭਾਈ, ਕੀ ਅੱਜ ਵੀ ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

- ਇਹ ਡਿੱਬੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛੋ - ਰੁੱਖ ਵਲੋਂ ਲੜਕੇ ਨੇ ਕਿਹਾ-

ਹਾਂ, ਅੱਜ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ, ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। - ਡੱਬੇ ਵੱਲੋਂ ਲੜਕੇ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਲੜਕਾ ਪੂਰੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਫਿਰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਕਟਾਈ ਤੇ ਜੁਟ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

- ਵਾਹ! ਦੋ ਦਿਨ ਦਾ ਕੰਮ ਤੂੰ ਇਕ ਹੀ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। - ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਖੇਤ ਤੇ ਆ ਕੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ।

- ਕਿਉਂ ਡੱਬੇ ਭਾਈ, ਇਹ ਮਾਲਿਕ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ? - ਲੜਕੇ ਨੇ ਖਾਲੀ ਡੱਬੇ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ।

- ਇੰਝ ਹੀ ਪੇਟ ਭਰ ਵਧੀਆ ਭੋਜਨ ਮਿਲੇਗਾ ਤਾਂ ਅਗੇ ਵੀ ਇੰਝ ਹੀ ਦੋ ਦਿਨ ਦਾ ਕੰਮ ਇਕ ਹੀ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। - ਡਿੱਬੇ ਵੱਲੋਂ ਲੜਕੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਅਸਲੀਅਤ ਸਮਝ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਕਿਸਾਨ ਕੰਜੂਸੀ ਛੱਡ ਕੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਭਰਪੇਟ ਭੋਜਨ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਦੁਲਾਰ ਵੀ ਦੇਣ ਲੱਗਾ। ਲੜਕਾ ਵੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਭਾਵ ਨਾਲ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਅਕਲਮੰਦੀ ਨਾਲ ਮਾਲਿਕ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਸੀ। ■

ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ

- * ਚਾਹੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਈਸ਼ਵਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਨਾ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਅਰਥ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
- ਸਮਰਥ ਰਾਮਦਾਸ
- * ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਖੜਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਖਾਉਣਾ ਹੋਏਗਾ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਚੁਨੌਤੀ ਦੇਣੀ ਪਏਗੀ।
- ਭਗਤ ਸਿੰਘ
- * ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉ। ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ।
- ਹਿਪੋਕ੍ਰੇਟਿਸ
- * ਮੂਰਖਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੁਧੀਮਾਨਾਂ ਦੀ ਝਿੜਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ।
- ਵਿਲੀਅਮ ਬਲੇਕ
- * ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਜੜੀ ਹੋਈ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਹੇਲੇਨ ਕੇਲਰ
- * ਇਕ ਨਿਰਾਸ਼ਾਵਾਦੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਰ ਪਲ ਮੁਸਕਿਲ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਨੂੰ ਹਰ ਪਲ ਹਰ ਮੁਸਕਿਲ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮੌਕਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਵਿੰਸਟਨ ਚਰਚਿਲ
- * ਜਿਸ ਹਰੇ ਭਰੇ ਰੁੱਖ ਦੀ ਛਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਰਿਹਾ ਜਾਏ, ਉਸ ਦੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਪੱਤੇ ਨਾਲ ਵੀ ਧਰੋਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।
- ਮਹਾਂਭਾਰਤ
- * ਵੈਰ ਦੇ ਕਾਰਣ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅੱਗ ਇਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਸਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
- ਵੇਦਵਿਆਸ
- * ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਹਨਤ ਹੀ ਆਪ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਸਾਥੀ ਹੈ।
- ਪਿਕਾਸੋ
- * ਸਾਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਸਾਡੇ ਹੀ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੋਤ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨਾਲ ਪਨਪਦਾ ਹੈ।
- ਦਲਾਈ ਲਾਮਾ

□ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਤਾ : ਡਿੰਪਲਜੀਤ ਰੰਧਾਵਾ

□ ਬਲਵਿੰਦਰ 'ਗੁਰਦਾਸਪੁਰੀ'

ਰੱਖੜੀ

ਭਰਾ ਤੇ ਭੈਣ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ ਰੱਖੜੀ।
ਪਵਿੱਤਰ ਪਿਆਰ ਅੰਦਰ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਹੈ ਰੱਖੜੀ।

ਗਗਨ ਤੇ ਧਰਤ ਤੋਂ ਉਚੇ ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਅੰਦਰ,
ਘਰਾਂ ਦੀ ਆਨ ਹੈ ਰੱਖੜੀ, ਘਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ ਰੱਖੜੀ।

ਜਦੋਂ ਰੀੜ੍ਹਾਂ ਤੇ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਾ ਦੇ ਗੁਟ ਤੇ ਬੱਝ ਜਾਵੇ,
ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਵੀਰੇ ਦੇ ਲਈ ਮਹਿਮਾਨ ਹੈ ਰੱਖੜੀ।

ਨਸੀਬਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ ਮਾਲਿਕ ਨੇ,
ਅਸੀਸਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਸੁਭਕਾਮਨਾ ਦਾ ਦਾਨ ਹੈ ਰੱਖੜੀ।

ਇਹਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਚ ਸਿਕਨਾਤਸ ਵਾਲੀ ਖਿੱਚ ਹੈ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ,
ਕਿਸੇ ਮੋਹ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਨੂਰ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਹੈ ਰੱਖੜੀ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਜਦ ਡਾਕ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੀ,
ਉਸ ਨੇ ਚੁੰਮ ਕੇ ਕਿਹਾ ਭੈਣੋਂ ! ਤੇਰੀ ਪਰਵਾਨ ਹੈ ਰੱਖੜੀ।

ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ੈਅ ਇਹਦੇ ਅੱਗੇ ਨਿਗੂਣੀ ਹੈ ਤੇ ਫਿੱਕੀ ਹੈ,
ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਹਰੇਕ ਸ਼ੈਅ ਤੋਂ ਖਰਾ ਸਨਮਾਨ ਹੈ ਰੱਖੜੀ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਜਸ਼ਨ

ਆਉ ! ਆਪਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾ ਲਈਏ।
ਰਲਮਿਲ ਸਾਰੇ ਗੀਤ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਗਾ ਲਈਏ।

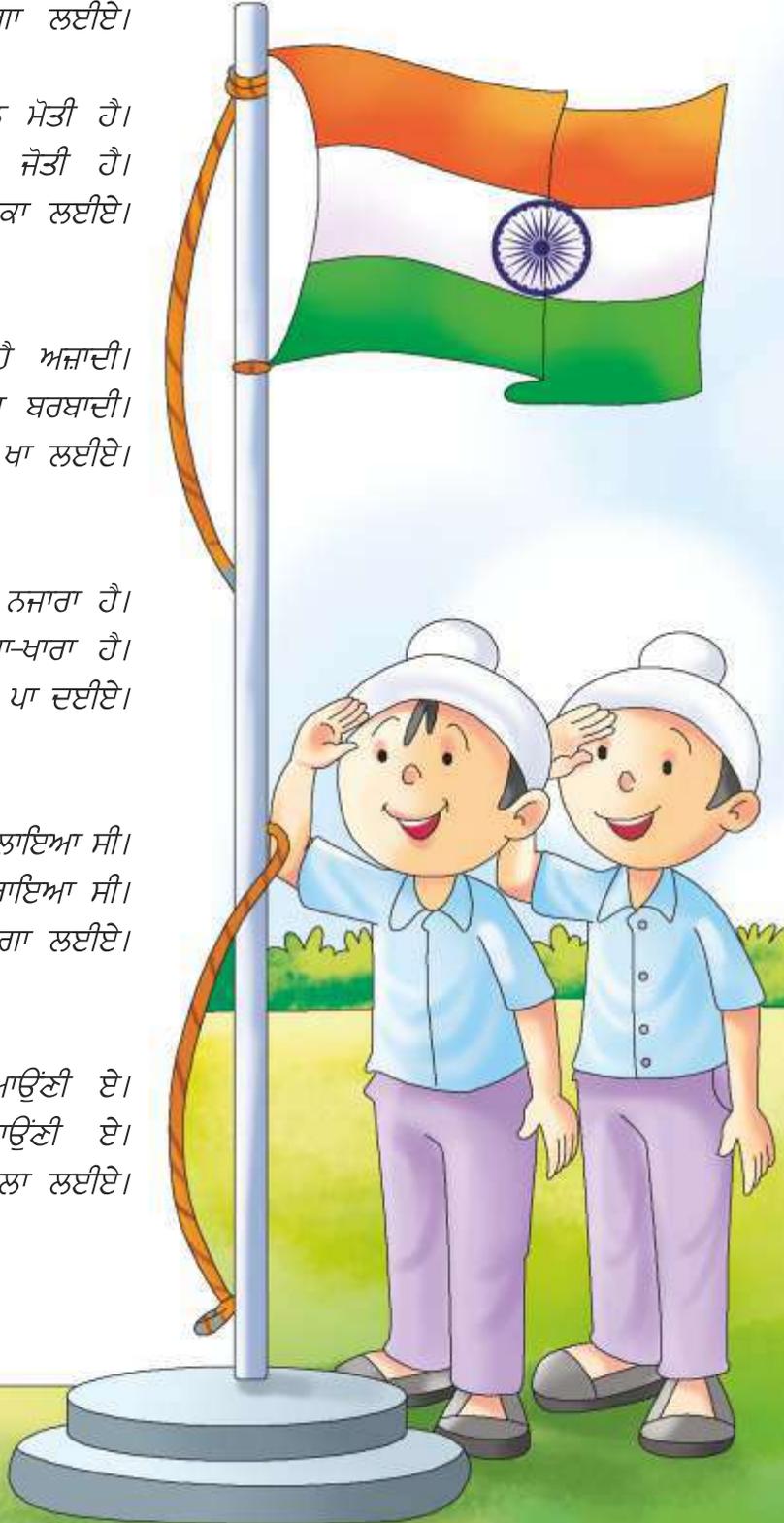
ਆਜ਼ਾਦੀ ਤਾਂ ਮਿੱਤਰੋ ਇਕ ਅਨਮੋਲ ਮੋਤੀ ਹੈ।
ਇਸ ਵਿਚ ਜਗਦੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਜੋਤੀ ਹੈ।
ਆਉ ! ਇਸ ਅੱਗੇ ਆਪਾਂ ਸੀਸ ਝੁਕਾ ਲਈਏ।
ਰਲਮਿਲ ਸਾਰੇ ਗੀਤ - - - - -

ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਹੈ ਅਜ਼ਾਦੀ।
ਆਪਾਂ ਹੋਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਬਰਬਾਦੀ।
ਆਉ ! ਤਿਰੰਗੇ ਅੱਗੇ ਆਪਾਂ ਕਸਮਾਂ ਖਾ ਲਈਏ।
ਰਲਮਿਲ ਸਾਰੇ ਗੀਤ - - - - -

ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਜਿਉਣ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਹੈ।
ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਲਗਦਾ ਖਾਰਾ-ਖਾਰਾ ਹੈ।
ਆਉ ! ਇਹ ਸੱਚ ਸਭ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦਈਏ।
ਰਲਮਿਲ ਸਾਰੇ ਗੀਤ - - - - -

ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੀਵਨ ਲਾਇਆ ਸੀ।
ਭਾਰਤ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੇੜੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਇਆ ਸੀ।
ਆਉ ! ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾ ਲਈਏ।
ਰਲਮਿਲ ਸਾਰੇ ਗੀਤ - - - - -

ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਆਪਾਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਿਆਉਣੀ ਏ।
ਭੁੱਖ, ਗਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਮਿਟਾਉਣੀ ਏ।
ਆਉ ! 'ਪ੍ਰੇਮੀ' ਜਿੰਦ ਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਲਈਏ।
ਰਲਮਿਲ ਸਾਰੇ ਗੀਤ - - - - -

ਆਉ ਜਾਣੀਏ! ਕੌਣ ਸਨ ਤਾਤਯਾ ਟੋਪੇ

ਅਠਾਰਾਂ ਸੌ ਸਤਵਿੰਜਾ ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਜਦ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀਰ ਸੈਨਾਨੀ ਤਾਤਯਾ ਟੋਪੇ ਦਾ ਨਾਮ ਸਾਰੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਤਾਤਯਾ ਟੋਪੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਛੱਕੇ ਛੁਡਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਤਾਤਯਾ ਟੋਪੇ ਦਾ ਮੂਲ ਨਾਮ ਰਾਮਚੰਦਰ ਪਾਂਡੁਰੰਗ ਟੋਪੇ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਨ 1814 ਵਿੱਚ ਪਾਂਡੁਰੰਗ ਭੱਟ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਾਜ਼ੀਰਾਵ ਪੇਸ਼ਵਾ ਨਾਲ ਤਾਤਯਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਸੰਬੰਧ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਨਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਤਾਤਯਾ ਟੋਪੇ ਵੀ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਗਏ। ਵੱਡੇ ਹੋਣ ਤੇ ਜਦ ਨਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਪੇਸ਼ਵਾ ਨਰੇਸ਼ ਬਣੇ ਤਾਂ ਤਾਤਯਾ ਟੋਪੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਲੇਕਿਨ ਕਾਨਪੁਰ ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਫਿਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣ ਤੇ ਤਾਤਯਾ ਨੇ ਇਹ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਯੁੱਧ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ। ਨਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਿਠੁਰ ਤੋਂ ਫਤਿਹਪੁਰ ਭੇਜ ਕੇ ਉਹ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਰਹੇ। ਆਪਣੀ ਸੰਗਠਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸੈਨਾ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਿਠੁਰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਜਨਰਲ ਹੈਵਲਾਕ ਲਖਨਊ ਤੋਂ ਐਡੀਸਨਲ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਕਾਨਪੁਰ ਆ ਪਹੁੰਚਾ। ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ ਲੇਕਿਨ ਤਾਤਯਾ ਨੂੰ ਹਾਰ ਕੇ ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ ਕੁੱਦ ਕੇ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣੀ ਪਈ। ਉਹ ਉਥੋਂ ਫਤਿਹਪੁਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਥੇ ਸੈਨਾ ਇੱਕਠੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਮਾਨ ਨਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਖੁਦ ਕਾਲਪੀ ਆ ਗਏ।

ਕਾਲਪੀ ਵਿੱਚ ਤਾਤਯਾ ਨੇ ਫਿਰ ਨਵੀਂ ਸੈਨਾ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਾਲਪੀ ਦੇ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਤਦ ਤਕ ਨਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਦੇ ਨਾਲ ਉਥੇ ਆ ਪਹੁੰਚੇ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਕਾਨਪੁਰ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਫੌਜ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਹ ਹਮਲਾ ਅਸਫਲ ਹੋਇਆ। ਨਾਨਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂਪੁਰ ਅਤੇ ਤਾਤਯਾ ਨੂੰ ਕਾਲਪੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣੀ ਪਈ।

ਤਾਤਯਾ ਟੋਪੇ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਕੇ ਨਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਤਦ ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਨੇ ਤਾਤਯਾ ਤੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਮੰਗੀ। ਝਾਂਸੀ ਵਿੱਚ

ਸਰਬੂ ਡੇਰਾ ਲਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਤਾਤਯਾ ਨੇ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਉਸ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਇਧਰ ਗਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਲੇ ਦਾ ਦੱਖਣ ਦੁਆਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸੈਨਾ ਕਿਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਿਲ ਹੋ ਗਈ। ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਨੇ ਕਿਲੇ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਕਾਲਪੀ ਵਿੱਚ ਤਾਤਯਾ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ। ਲੇਕਿਨ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਤਯਾ ਦੀ ਸੈਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈਂਦੀ ਵੇਖ ਰਾਣੀ ਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੀ ਰਾਹ ਫੜੀ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਫੌਜ ਇੱਕਠੀ ਕਰਕੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿੱਚ ਨਾਲੇ ਦੇ ਕੋਲ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਈ। ਤਾਤਯਾ ਨੇ ਤਦ ਨਾਗਪੁਰ ਵਿੱਚ ਮੋਰਚਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਸੋਚੀ। ਗਵਾਲੀਅਰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹ ਨਾਗਪੁਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਲੇਕਿਨ ਉਥੇ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਛਾਪਾਮਾਰ ਯੁੱਧ ਨਾਲ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲੱਗੇ।

ਤਾਤਯਾ ਟੋਪੇ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਯਤਨ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤਾਤਯਾ ਟੋਪੇ ਨੂੰ ਸੌਂਦੇ ਸਮੇਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ। ਫੌਜੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ 18 ਅਪ੍ਰੈਲ 1859 ਨੂੰ ਇਸ ਮਹਾਨ ਵੀਰ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਆਪਣੀ ਵੀਰਤਾ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਕੌਸ਼ਲ ਨਾਲ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨੱਕ ਨਾਲ ਚਨੇ ਚਬਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੁਲਾਟੀਏ ਦਾ ਇਹ ਬਲੀਦਾਨ ਵਿਅਰਥ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। 1857 ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਅੱਗ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ।

ਦਾਦਾ ਜੀ

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ
ਅਜੈ ਕਾਲੜਾ

ਦਾਦਾ ਜੀ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉ ਨਾ।

ਠੀਕ ਹੈ ਬੱਚਿਓ। ਬੈਠੋ ਅੱਜ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ
ਬਹਾਦਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।

46

ਰੀਸ਼ਤੀ ਦੁਨੀਆ
ਅਗਸਤ 2021

ਇਸ ਬਹਾਦਰ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਵੀਰ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ।

ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਦਾਦੀ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਅਚਾਨਕ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੰਮੀ-ਪਾਪਾ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਜਾਣਾ ਪਿਆ।

ਉਸ ਦੀ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੇੜੇ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਉਹ ਖੁਦ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦ ਵੀਰ ਸੌਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਛੱਤ ਤੇ ਕੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਛੱਤ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣਾ ਚੋਰਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦਿਮਾਗ ਦੌੜਾਇਆ ਅਤੇ ਖਤਰੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਕੁਝ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ।

ਉਹ ਰਸੋਈ ਘਰ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਥੈਲੀ ਵਿੱਚ ਮਿਰਚੀ ਪਾਉਡਰ ਭਰ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲੁਕ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਬਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ? ਜਿਉਂ ਹੀ ਚੋਰ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਪਹੁੰਚੇ, ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜੀ ਹੋਈ ਲਾਲ ਮਿਰਚ ਚੋਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ, ਚੋਰ ਇਕਦਮ ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕੇ।

ਵਾਹ ਐਨਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਸੀ ਵੀਰ!

ਹਾਂ! ਬੇਟਾ, ਚੋਰ ਤਾਂ ਦਰਦ ਨਾਲ ਤੜਫਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਵੀਰ ਨੇ ਝਟਪਟ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਦਿਤਾ।

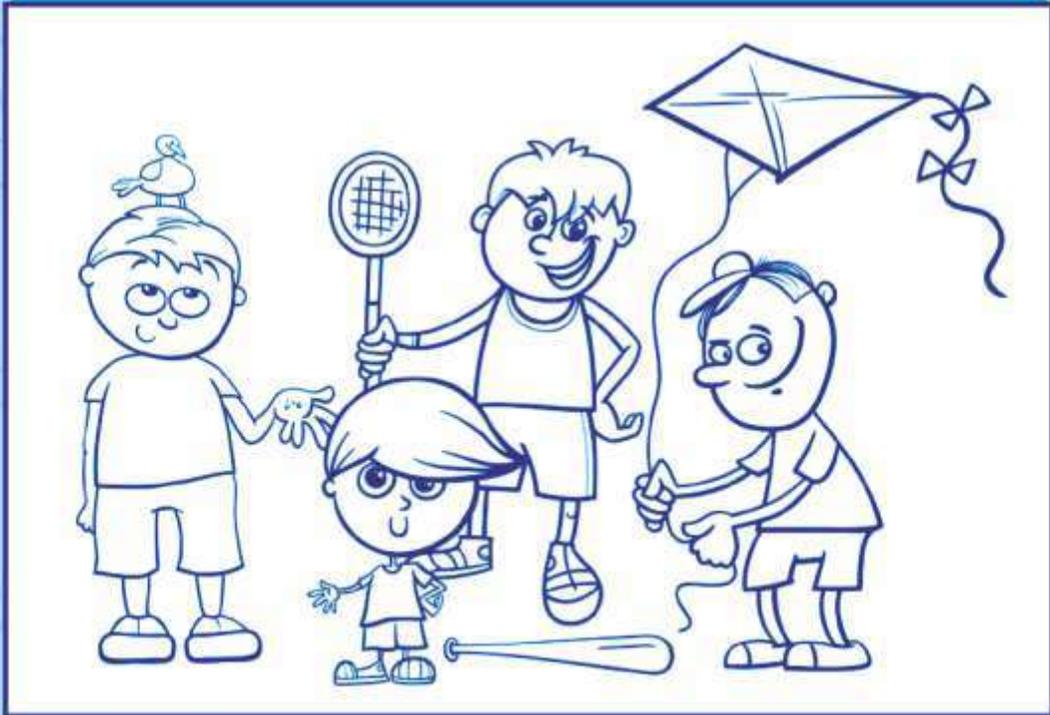
ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਆਉਣ ਤਕ ਉਸ ਨੇ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤਾਂਕਿ ਉਹ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ।

ਵਾਹ! ਦਾਦਾ ਜੀ, ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਡਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਈਏ ਤਾਂ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਵਿਖਾ ਕੇ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਬਿਲਕੁਲ ਬੱਚਿਓ !

ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਰਖ

ਦੋਹਾਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਅੰਤਰ ਲੱਭੋ!

radio.nirankari.org

24x7

kids.nirankari.org

Catch the latest episode
on 23rd of every month

www.nirankari.org

Catch the latest episode
on 10th of every month

Bhakti
Sangeet

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on 20th of every month

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on 1st & 16th of every month

Video & Audio Webcasts on www.nirankari.org - Every month

SANT NIRANKARI MISSION

Registered with the
Registrar of Newspaper
For India Under RNI No. 32345/1977

: Delhi Postal Regd. No. DL (N)/137/2021-2023
: Licence No. U (DN)-60/2021-23
: Licenced to post without Pre-payment

ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ

ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਪੱਤਰ-ਪਤ੍ਰਕਾਵਾਂ : ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ, ਏਕ ਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰ-ਪਤ੍ਰਕਾਵਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਅਪਡੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਲਈ ਆਪ ਅਪਣਾ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰ. ਅਤੇ ਈ-ਮੇਲ ਪਤ੍ਰਕਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ:

sulekh.sathi@nirankari.org

ਅਤੇ patrika@nirankari.org

ਅਤੇ WhatsApp Mobile No.

9266629841 ਤੇ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਭੇਜੋ ਤਾਂਕਿ ਆਪਦਾ ਰਿਕਾਰਡ update ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਲਈ

- ❖ 'ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ' ਗਿਆਰ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮਾਸਿਕ ਪਤ੍ਰਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਧਿਆਤਮ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਤਾਲਮੇਲ ਦਾ ਜਤਨ ਵੀ ਇਸ ਪਤ੍ਰਕਾ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੰਦਰਵਾੜਾ ਸਮਾਚਾਰ-ਪੱਤਰ 'ਏਕ ਨਜ਼ਰ' ਦੀ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਮੁੱਖਰੂਪ ਵਿਚ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਲੇਖ, ਗਹਿਰੇ ਪਾਠੀ ਪੈਂਠ, ਬਾਲ ਜਗਤ, ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨ, ਪ੍ਰੇਰਕ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਪ੍ਰੇਰਕ ਵਿਭੂਤੀ ਆਦਿ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਆਕਰਸ਼ਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।
- ❖ ਚਾਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਛੱਪਣ ਵਾਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਬਾਲ ਮਾਸਿਕ 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' ਵਿਚ ਰੋਚਕ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਗਿਆਨਵਰਧਕ ਵਿਗਿਆਨ ਲੇਖ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ❖ ਉਪਰੋਕਤ ਪੱਤਰ-ਪਤ੍ਰਕਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸੌਮਗਰੀ ਜਿਵੇਂ ਲੇਖ, ਗੀਤ, ਕਹਾਣੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਆਦਿ ਈ-ਮੇਲ: sulekh.sathi@nirankari.org ਅਤੇ editorial@nirankari.org ਤੇ ਹੀ ਭੇਜੋ ਤਾਂਕਿ ਆਪ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

❑ ਸੁਲੇਖ 'ਸਾਥੀ',
ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਪਾਦਕ, ਪਤ੍ਰਕਾ ਵਿਭਾਗ